

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Правління
публічного акціонерного товариства
«Розрахунковий центр з обслуговування
договорів на фінансових ринках»
26.05.2021 №22

Зареєстровано
в Національній комісії з цінних паперів
та фондового ринку
рішенням від 17.06.2021 №407

Викладено у новій редакції
Протокол засідання Правління
публічного акціонерного товариства
"Розрахунковий центр з обслуговування
договорів на фінансових ринках"
29.11.2022 №43

Зареєстровано у новій редакції
в Національній комісії з цінних паперів
та фондового ринку
рішенням від 19.12.2022 №1435
Голова Комісії

_____ Руслан МАГОМЕДОВ

**ПРАВИЛА ПРОВАДЖЕННЯ КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ
ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ»**

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	3
2.	Терміни та визначення	5
3.	Вимоги до учасників клірингу	7
4.	Порядок, умови допуску зобов'язань до клірингу	9
5.	Права і обов'язки Розрахункового центру як особи, яка провадить клірингову діяльність, та учасників клірингу	10
6.	Порядок обліку прав та зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, а також припинення таких прав та зобов'язань у системі клірингового обліку	13
7.	Порядок надання учасникам клірингу звітів за результатами клірингу та розрахунків	19
8.	Порядок підготовки, складення та направлення Розрахунковим центром документів для проведення розрахунків. Порядок здійснення Розрахунковим центром грошових розрахунків за результатами клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів за принципом "поставка проти оплати"	20
9.	Опис системи клірингового обліку	27
10.	Порядок обміну інформацією з депозитаріями	31
11.	Опис системи управління ризиками та гарантій	33
12.	Система захисту інформації	34
13.	Остаточність проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів. Випадки застосування процедури ліквідаційного неттінгу	37
	Додаток	1
	Система управління ризиками та гарантій публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» при провадженні клірингової діяльності	

1. Загальні положення

1.1. Правила провадження клірингової діяльності публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (далі – Правила клірингу) розроблені відповідно до Закону України «Про депозитарну систему України», Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», інших законодавчих актів України, нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, внутрішніх документів та статуту Публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (далі – Розрахунковий центр).

1.2. Правила клірингу визначають загальний порядок здійснення Розрахунковим центром клірингової діяльності.

1.3. Правила клірингу, а також зміни до них затверджуються Правлінням Розрахункового центру та реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) в установленому законодавством України порядку.

Зміни до Правил клірингу набирають чинності у строки, визначені Правлінням Розрахункового центру, але в будь-якому випадку не раніше прийняття НКЦПФР рішення про реєстрацію змін до Правил клірингу.

Розрахунковий центр забезпечує постійний вільний доступ до Правил клірингу та змін до них шляхом їх розміщення на власному вебсайті Розрахункового центру.

Розрахунковий центр повідомляє учасників клірингу про внесення змін до цих Правил клірингу в строк не пізніше ніж за 5 (п'ять) робочих днів до набрання чинності цими змінами шляхом оприлюднення відповідної інформації на власному вебсайті Розрахункового центру та надання Розрахунковим центром відповідної інформації учасникам клірингу засобами системи дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків «Інтернет-кліринг». Учасник клірингу зобов'язаний самостійно відстежувати інформацію про зміни до цих Правил клірингу на вебсайті Розрахункового центру та в системі дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків «Інтернет-кліринг». Датою отримання учасником клірингу інформації про зміни до цих Правил клірингу вважається дата розміщення такої інформації на вебсайті Розрахункового центру або дата надання Розрахунковим центром інформації про зміни до цих Правил клірингу учаснику клірингу засобами системи дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків «Інтернет-кліринг» (залежно від того, яка з подій відбулася раніше).

У разі змін законодавства України, до приведення цих Правил клірингу у відповідність до законодавства України, ці Правила клірингу застосовуються у частині, що не суперечить законодавству України.

1.4. Розрахунковий центр є кліринговою установою та здійснює такі види клірингової діяльності:

- 1) клірингову діяльність з визначення зобов'язань;
- 2) клірингову діяльність центрального контрагента.

Розрахунковий центр здійснює клірингову діяльність на підставі ліцензії на провадження клірингової діяльності з визначення зобов'язань та ліцензії на провадження клірингової діяльності центрального контрагента, отриманих у порядку, визначеному НКЦПФР, з урахуванням пункту 10 Розділу XIII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

1.5. Відповідно до цих Правил клірингу Розрахунковий центр здійснює клірингову діяльність з визначення зобов'язань та клірингову діяльність центрального контрагента за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, а також за деривативними контрактами, які відповідають вимогам пункту 1.6 цих

Правил клірингу. Клірингову діяльність з визначення зобов'язань та клірингову діяльність центрального контрагента за правочинами щодо інших фінансових інструментів, деривативними контрактами, які не відповідають вимогам пункту 1.6. цих Правил клірингу, валютними цінностями, товарними операціями, вчиненими на організованому ринку та поза ним, Розрахунковий центр здійснює за умови внесення відповідних змін до цих Правил клірингу.

1.6. Розрахунковий центр здійснює клірингову діяльність з визначення зобов'язань та клірингову діяльність центрального контрагента за деривативними контрактами, які відповідають усім таким вимогам:

- 1) є свопом, укладеним на організованому ринку капіталу;
- 2) базовими активами деривативного контракту є гривня та іноземна валюта;

3) деривативний контракт складається з двох взаємопов'язаних частин: за першою частиною, у визначений цим деривативним контрактом день, одна сторона зобов'язана передати другій стороні визначену цим деривативним контрактом кількість базового активу, вираженого в іноземній валюті, а друга сторона – передати першій стороні визначену першою частиною цього деривативного контракту кількість базового активу, вираженого у гривнях; за другою частиною, у визначений цим деривативним контрактом день, друга сторона зобов'язана повернути першій стороні ту саму кількість базового активу, вираженого в іноземній валюті, яка була передана за першою частиною, а перша сторона зобов'язана передати другій стороні визначену другою частиною цього деривативного контракту кількість базового активу, вираженого у гривнях;

4) Розрахунковий центр є стороною такого деривативного контракту як центральний контрагент та надає учасникам клірингу гарантії проведення розрахунків за таким деривативним контрактом або передачі учаснику клірингу, який є добросовісною стороною такого деривативного контракту, активів в якості штрафу;

5) специфікація деривативного контракту розроблена оператором організованого ринку капіталу за погодженням з Розрахунковим центром, погоджена Національним банком України та зареєстрована НКЦПФР.

1.7. Розрахунковий центр здійснює грошові розрахунки за результатами клірингу:

- 1) за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, за принципом «поставка цінних паперів проти оплати»;
- 2) за деривативними контрактами, укладеними на організованому ринку капіталу, за принципом «поставка проти оплати».

1.8. Для провадження клірингової діяльності з визначення зобов'язань та клірингової діяльності центрального контрагента Розрахунковий центр укладає наступні договори:

- 1) договір про здійснення клірингу – з оператором організованого ринку капіталу для здійснення клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу, управління яким здійснює такий оператор;
- 2) договір про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу – з Центральним депозитарієм цінних паперів (далі – Центральний депозитарій) / Національним банком України;
- 3) договір про клірингове обслуговування – з юридичною особою-учасником клірингу;

4) договір про обслуговування особи, яка провадить клірингову діяльність, який може укладатися у формі депозитарного договору – з Центральним депозитарієм / Національним банком України;

5) договір, на підставі якого Розрахунковому центру відкривається рахунок в Національному банку України для здійснення розрахунків у системі клірингового обліку та/або організації проведення розрахунків – з Національним банком України;

6) інші договори, необхідні для провадження клірингової діяльності.

1.9. Розрахунковий центр при провадженні клірингової діяльності центрального контрагента без ліцензії на провадження відповідного виду діяльності з торгівлі фінансовими інструментами має право виступати стороною деривативних контрактів та правочинів щодо цінних паперів.

2. Терміни та визначення

2.1. У цих Правилах клірингу наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:
активи – цінні папери та кошти;

відомість розпоряджень учасників клірингу – електронний документ, який формується Розрахунковим центром на підставі зустрічних розпоряджень учасників клірингу за вчиненими поза організованим ринком капіталу правочинами щодо цінних паперів, та містить розпорядження на проведення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;

відомість розпоряджень оператора організованого ринку капіталу – електронний документ, який формується Розрахунковим центром на підставі відомості правочинів, наданої Розрахунковому центру оператором організованого ринку капіталу, та містить розпорядження на проведення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;

відомість правочинів – реєстр укладених на організованому ринку капіталу договорів (контрактів), що надається Розрахунковому центру оператором організованого ринку капіталу у формі електронного документа;

гарантійне забезпечення – активи, надані / передані Розрахунковому центру для забезпечення зобов'язань учасника клірингу / клієнтів учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, кліринг прав та зобов'язань за якими здійснює Розрахунковий центр;

дата розрахунків – день, в який відповідно до інформації наданої Розрахунковому центру оператором організованого ринку капіталу (для деривативного контракту або правочину щодо цінних паперів, укладеного / вчиненого на організованому ринку капіталу) або учасниками клірингу (для правочину щодо цінних паперів, вчиненого поза організованим ринком капіталу) повинні бути здійснені розрахунки;

депозитарій – Національний банк України як учасник депозитарної системи України або Центральний депозитарій;

електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа;

електронний підпис – електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис;

електронне розпорядження – розпорядження, документи, повідомлення та/або інформація, на підставі яких здійснюється кліринг, які надаються Розрахунковому центру учасниками клірингу, депозитаріями та операторами організованого ринку капіталу у формі

електронного документа та оформлюються у вигляді, визначеному відповідними внутрішніми документами Розрахункового центру та відповідними договорами;

засоби криптографічного захисту інформації – програмні, апаратно-програмні та апаратні засоби, призначені для криптографічного захисту інформації;

клієнти депозитарію – емітенти, депозитарні установи, депозитарії-кореспонденти, клірингові установи, Національний банк України при провадженні ним депозитарної діяльності депозитарної установи;

клієнт учасника клірингу – особа, в інтересах якої учасник клірингу на підставі відповідного договору укладає деривативні контракти та/або вчиняє правочини щодо цінних паперів;

клірингова відомість – електронний документ, який формується та надається Розрахунковим центром депозитарію та містить інформацію, на підставі якої здійснюються розрахунки у цінних паперах за правочинами щодо цінних паперів;

клірингова сесія – період часу функціонування системи клірингового обліку (частина операційного дня Розрахункового центру), протягом якого Розрахунковий центр здійснює кліринг зобов'язань на підставі інформації про деривативні контракти або правочини щодо цінних паперів;

клірингова операція – дія чи сукупність дій Розрахункового центру, внаслідок якої відбуваються зміни в системі клірингового обліку шляхом відображення цих змін на клірингових рахунках / субрахунках;

клірингові активи – права та зобов'язання щодо коштів та цінних паперів за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, що обліковуються на клірингових рахунках / субрахунках;

клірингові активи щодо коштів – права та зобов'язання щодо коштів за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, що обліковуються на клірингових рахунках / субрахунках;

клірингові активи щодо цінних паперів – права та зобов'язання щодо цінних паперів за правочинами щодо цінних паперів, що обліковуються на клірингових рахунках / субрахунках;

кліринговий сеанс – період часу функціонування системи клірингового обліку в інтервалах між кліринговими сесіями, протягом якого учасники клірингу мають право надавати Розрахунковому центру розпорядження щодо здійснення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках у відповідності до укладених з Розрахунковим центром договорів та у порядку, визначеному внутрішніми документами Розрахункового центру;

контрагент – особа, яка є стороною правочину щодо цінних паперів, вчиненого з учасником клірингу поза організованим ринком капіталу, та не є професійним учасником ринків капіталу;

ліквідаційний неттінг – процедура припинення Розрахунковим центром як особою, яка провадить клірингову діяльність, всіх існуючих станом на дату ліквідаційного неттінгу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів незалежно від їх змісту та/або строку (терміну) виконання, сторона яких є неплатоспроможною;

неплатоспроможність – стан сторони деривативного контракту або правочину щодо цінних паперів, який виникає у разі набрання щодо неї законної сили рішенням або прийняття щодо неї рішення, що передбачені частиною 1 статті 39 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

операційний день Розрахункового центру (далі – операційний день) – визначена внутрішніми документами Розрахункового центру частина робочого дня, протягом якої Розрахунковий центр приймає документи та розпорядження від учасників клірингу, виконує клірингові операції та здійснює грошові розрахунки. Тривалість операційного дня встановлюється Розрахунковим центром самостійно та зазначається у внутрішніх документах Розрахункового центру;

підсумкова відомість залишків коштів – електронний документ, який формується Розрахунковим центром та відображає сумарний залишок клірингових активів щодо коштів, які обліковуються на всіх клірингових рахунках, субрахунках та розподільчому кліринговому субрахунку певного учасника клірингу;

підсумкове нетто-зобов'язання – сума всіх зобов'язань учасника клірингу / клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, яка визначається за коштами та цінними паперами кожного міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів та за кожним кліринговим рахунком / субрахунком учасника клірингу при здійсненні клірингу методом «нетто»-основи;

система дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків «Інтернет-кліринг» – сукупність технічних засобів та програмного забезпечення, що дозволяють учаснику клірингу отримувати інформацію щодо клірингових рахунків / субрахунків учасника клірингу та надавати електронні розпорядження на здійснення клірингових операцій, а також отримувати інші послуги в порядку та на умовах визначених договорами, укладеними між Розрахунковим центром та учасником клірингу.

2.2. Інші терміни, що вживаються в цих Правилах клірингу, використовуються відповідно до законодавства України.

3. Вимоги до учасників клірингу

3.1. Учасниками клірингу можуть бути юридичні особи, що мають чинну ліцензію на провадження професійної діяльності на ринках капіталу – діяльності з торгівлі фінансовими інструментами, Національний банк України, який здійснює операції з цінними паперами та укладає деривативні контракти на виконання своїх функцій, визначених законодавством України, а також емітенти цінних паперів.

3.2. Розрахунковий центр надає учаснику клірингу клірингові послуги на підставі укладеного з ним договору про клірингове обслуговування за умови взяття його на облік у порядку, встановленому Положенням про провадження клірингової діяльності, затвердженим рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 січня 2022 №5 (далі – Положення про провадження клірингової діяльності), цими Правилами клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (далі – Регламент провадження клірингової діяльності).

3.2.1. Особа, яка має намір стати учасником клірингу, та учасник клірингу (за виключенням Національного банку України) повинні відповідати наступним вимогам:

- 1) мати рахунок у цінних паперах, відкритий в депозитарній установі або в депозитарії (для отримання клірингових послуг за правочинами щодо цінних паперів);
- 2) укласти з Розрахунковим центром договір про клірингове обслуговування та договір про обслуговування в системі інтернет-клірингу;
- 3) призначити розпорядника (розпорядників) клірингового рахунку, який (які) відповідають вимогам Розрахункового центру;

4) стати учасником гарантійного фонду Розрахункового центру (у разі необхідності) відповідно до Положення про гарантійний фонд Розрахункового центру та умов договору про клірингове обслуговування;

5) мати ліцензію на провадження професійної діяльності на ринках капіталу – діяльності з торгівлі фінансовими інструментами (крім емітентів);

6) мати програмне та технічне забезпечення, належні канали зв'язку з Розрахунковим центром, які відповідають вимогам внутрішніх документів Розрахункового центру.

7) не мати визначених внутрішніми документами Розрахункового центру та/або законодавством з питань запобігання легалізації кримінальних доходів / фінансуванню тероризму заборон щодо встановлення з такими особами ділових відносин.

3.3. Розрахунковий центр з метою перевірки відповідності вимогам цих Правил клірингу особи, яка має намір стати учасником клірингу, та учасника клірингу має право вимагати надання додаткових документів.

3.4. Розрахунковий центр може взяти на облік клієнтів учасника клірингу і контрагентів учасника клірингу на підставі інформації, наданої учасником клірингу у порядку, встановленому Положенням про провадження клірингової діяльності та Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.5. Розрахунковий центр має право встановлювати окремі процедури допуску учасників клірингу до окремих клірингових операцій Розрахункового центру, а також обмежувати перелік клірингових операцій, що можуть виконуватись за окремими кліринговими рахунками / субрахунками учасника клірингу, зокрема при здійсненні операцій з частковим (або таким, що відсутнє) попереднім депонуванням та резервуванням коштів і цінних паперів.

3.6. У разі виникнення суттєвої зміни фінансового або технічного стану учасника клірингу, які ставлять під сумнів його здатність виконувати свої зобов'язання як учасника клірингу, зупинення дії ліцензії на здійснення діяльності з торгівлі фінансовими інструментами, невідповідності учасника клірингу вимогам до учасників клірингу, які визначені цими Правилами клірингу, наявності в учасника клірингу заборгованості за надані Розрахунковим центром послуги, а також в інших випадках, визначених Регламентом провадження клірингової діяльності, Розрахунковий центр має право призупинити надання послуг такому учаснику у випадку, якщо дане право Розрахункового центру передбачено умовами договору з учасником клірингу. Порядок призупинення та поновлення надання послуг учасникам клірингу визначається Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.7. Припинення статусу учасника клірингу може відбутися у разі:

1) розірвання договору про клірингове обслуговування з Розрахунковим центром;

2) анулювання ліцензії на здійснення торгівлі фінансовими інструментами учасника клірингу;

3) відмови Розрахункового центру від встановлення (підтримання) ділових відносин / відмови учаснику клірингу у відкритті клірингових рахунків / субрахунків учасника клірингу (обслуговуванні), у тому числі шляхом розірвання ділових відносин, закриття клірингових рахунків / субрахунків учасника клірингу, у випадках, передбачених законодавством України, внутрішніми документами Розрахункового центру, умовами договорів, укладених Розрахунковим центром з учасником клірингу.

4. Порядок, умови допуску зобов'язань до клірингу

4.1. Розрахунковий центр здійснює кліринг тільки тих зобов'язань, які допущені для здійснення клірингу в порядку та на умовах, встановлених Положенням про провадження клірингової діяльності та цими Правилами клірингу.

4.2. Для здійснення клірингу Розрахунковим центром допускаються зобов'язання за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, що відповідають наступним умовам:

4.2.1. деривативні контракти або правочини щодо цінних паперів, за якими виникли зобов'язання, укладені / вчинені в інтересах учасників клірингу та/або в інтересах клієнтів учасників клірингу та/або контрагентів учасника клірингу;

4.2.2. цінні папери, які є предметом зобов'язань, відповідають наступним вимогам:

1) мають присвоєний міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів (далі – код ISIN);

2) обліковуються в Центральному депозитарії або Національному банку України;

3) не мають обмежень в обігу або будь-яких інших обмежень, які можуть призвести до неможливості здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів. В разі наявності обмежень в обігу або будь-яких інших обмежень, які можуть призвести до неможливості здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, накладених судовим рішенням, яке набрало законної сили, рішенням НКЦПФР, розпорядженням або постановою уповноваженої особи НКЦПФР, прийнятим відповідно до встановлених законодавством України повноважень або з інших підстав, визначених законодавством України, інформація про них має бути надана Розрахунковому центру у встановленому законодавством України порядку;

4) допущені до торгів на організованому ринку капіталу з оператором якого Розрахунковим центром укладені відповідні договори, та/або включені до Переліку предметів зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу.

4.2.3. Зобов'язання, що виникли за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів та забезпечення виконання яких підтверджене Розрахунковим центром:

1) заблокованими правами на цінні папери на рахунках у цінних паперах продавців цінних паперів в системі депозитарного обліку депозитарію та коштами, що зараховані на рахунки Розрахункового центру;

2) правами на цінні папери, що будуть зараховані на рахунки в цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію за умови виконання зобов'язань продавцем цінних паперів за правочином щодо цінних паперів;

3) кліринговими активами щодо коштів, що будуть зараховані на клірингові рахунки / субрахунки за умови виконання зобов'язань сторонами деривативного контракту або покупцем цінних паперів за правочином щодо цінних паперів;

4) гарантійним забезпеченням відповідно до документа, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеного в Додатку до Правил клірингу.

4.2.4. Зобов'язання, що виникли за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, датою розрахунків за якими є поточний операційний день або інший операційний день, який визначений як дата розрахунків відповідно до регламенту взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу для контрактів / правочинів, укладених / вчинених на організованому ринку капіталу, управління яким

здійснює певний оператор організованого ринку капіталу, з яким Розрахунковим центром укладений договір про здійснення клірингу.

4.3. Зобов'язання, які не відповідають зазначеним вище умовам, не допускаються для здійснення клірингу. Договорами, укладеними між Розрахунковим центром та оператором організованих ринків капіталу та/або між Розрахунковим центром та учасником клірингу, можуть бути визначені додаткові підстави відмови у допуску зобов'язань до клірингу.

4.4. Внесення предмету зобов'язань до Переліку предметів зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, здійснюється Розрахунковим центром.

4.5. Допуск зобов'язань до клірингу здійснюється на підставі:

1) інформації від оператора організованого ринку стосовно зобов'язань, що виникли в результаті укладання деривативних контрактів або вчинення правочинів щодо цінних паперів на організованому ринку капіталу, управління яким здійснює певний оператор організованого ринку;

2) розпоряджень учасників клірингу стосовно зобов'язань, що виникли за правочинами щодо цінних паперів, які вчинені поза організованим ринком капіталу.

4.6. Зобов'язання є допущеними до клірингу з моменту формування Розрахунковим центром:

1) відомості розпоряджень оператора організованого ринку капіталу – для зобов'язань за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу;

2) відомості розпоряджень учасників клірингу – для зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу.

4.7. З моменту допуску зобов'язань до клірингу розрахунки за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів є безумовними та безвідкличними. Особливості безумовності та безвідкличності розрахунків за деривативним контрактом або правочином щодо цінних паперів сторона якого є неплатоспроможною, визначаються у розділі 13 цих Правил клірингу.

5. Права і обов'язки Розрахункового центру як особи, яка провадить клірингову діяльність, та учасників клірингу

5.1. Учасник клірингу має право:

5.1.1. своєчасно і в повному обсязі отримувати послуги Розрахункового центру в порядку, передбаченому Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними з Розрахунковим центром;

5.1.2. в порядку та формі, передбаченій Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу, надавати Розрахунковому центру інформацію для взяття Розрахунковим центром на облік клієнтів учасників клірингу і контрагентів учасника клірингу, електронні розпорядження на виконання клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;

5.1.3. отримувати звіти та/або інформаційні повідомлення про клірингові операції на клірингових рахунках / субрахунках від Розрахункового центру у випадках та порядку, передбачених Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними з Розрахунковим центром;

5.1.4.отримувати інформацію про перелік послуг, що надаються Розрахунковим центром учасникам клірингу, порядок та умови їх надання, внутрішні документи Розрахункового центру, які регламентують порядок надання послуг, вартість послуг Розрахункового центру, іншу інформацію право на отримання якої передбачено законодавством України, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними з учасниками клірингу;

5.1.5.інші права, передбачені законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними учасником клірингу з Розрахунковим центром.

5.2. Учасник клірингу зобов'язаний:

5.2.1.надавати до Розрахункового центру документи та інформацію в обсязі та порядку, передбаченому законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними з Розрахунковим центром;

5.2.2.відповідати вимогам Розрахункового центру до учасників клірингу, які визначені Правилами клірингу;

5.2.3.дотримуватися режиму конфіденційності інформації, яка стає доступною учаснику клірингу у зв'язку з його обслуговуванням Розрахунковим центром;

5.2.4.своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання щодо виконання деривативних контрактів або правочинів щодо цінних паперів, кліринг зобов'язань за якими здійснюється Розрахунковим центром;

5.2.5.своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання щодо внесення внесків до гарантійного фонду та гарантійного забезпечення у випадках, передбачених внутрішніми документами Розрахункового центру;

5.2.6.своєчасно оплачувати отримані від Розрахункового центру послуги;

5.2.7.дотримуватися положень Правил клірингу та інших внутрішніх документів Розрахункового центру в частині взаємовідносин з Розрахунковим центром;

5.2.8.виконувати інші обов'язки, що виникають у відповідності із законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними учасником клірингу з Розрахунковим центром.

5.3. Розрахунковий центр має право:

5.3.1.розпоряджатися гарантійним забезпеченням відповідно до документа, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеного в Додатку до Правил клірингу;

5.3.2.у разі невиконання учасниками клірингу зобов'язань щодо внесення гарантійного забезпечення, внесення активів для розрахунків за деривативними контрактами, поставки або оплати цінних паперів за правочинами щодо цінних паперів, припиняти зобов'язання таких учасників клірингу та Розрахункового центру як центрального контрагента, відповідні невиконані зустрічні зобов'язання учасників клірингу та Розрахункового центру як центрального контрагента з одночасним стягненням / виплатою штрафу відповідно до внутрішніх документів Розрахункового центру;

5.3.3.у разі неплатоспроможності учасника клірингу або клієнта учасника клірингу припиняти зобов'язання таких учасників клірингу та Розрахункового центру як центрального контрагента, відповідні невиконані зустрічні зобов'язання учасників клірингу та Розрахункового центру як центрального контрагента з одночасним стягненням / виплатою штрафу відповідно до внутрішніх документів Розрахункового центру;

5.3.4.встановлювати вимоги до фінансового стану і програмно-технічного забезпечення, яким повинні відповідати учасники клірингу;

5.3.5.отримувати від учасників клірингу розпорядження, документи та/або інформацію, необхідні Розрахунковому центру для здійснення клірингу та/або виконання Розрахунковим центром вимог законодавства України в порядку та обсязі, передбаченому законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними з Розрахунковим центром;

5.3.6.вимагати від учасника клірингу надання додаткової інформації в разі, якщо розпорядження, документи та/або інформація, надані Розрахунковому центру не містять всіх необхідних даних для здійснення клірингу зобов'язань, для виконання Розрахунковим центром вимог законодавства України, неповністю розкривають зміст клірингових операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках та/або реєстрах внутрішнього обліку;

5.3.7.вимагати внесення гарантійного забезпечення та внесків до гарантійного фонду у випадках, передбачених внутрішніми документами Розрахункового центру;

5.3.8.здійснювати допуск зобов'язань до клірингу на підставі інформації від учасників клірингу або оператора організованого ринку капіталу, наданої Розрахунковому центру відповідно до Правил клірингу;

5.3.9.припиняти (призупиняти) надання учасникам клірингу послуг у випадках, передбачених договорами, укладеними з учасниками клірингу та внутрішніми документами Розрахункового центру;

5.3.10. у розмірі та порядку, визначених договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасниками клірингу та/або клієнтами учасників клірингу, виплачувати учасникам клірингу та/або клієнтам учасників клірингу доходи, отримані Розрахунковим центром за коштами, що внесені учасниками клірингу та/або клієнтами учасників клірингу для здійснення розрахунків або організації проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів;

5.3.11. з метою оплати учасниками клірингу отриманих від Розрахункового центру послуг здійснювати списання клірингових активів щодо коштів з клірингових рахунків учасника клірингу відповідно до умов договорів, укладених з учасниками клірингу та внутрішніх документів Розрахункового центру;

5.3.12. інші права, передбачені законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасниками клірингу.

5.4. Розрахунковий центр зобов'язаний:

5.4.1. до моменту укладання договору про клірингове обслуговування надати особі, яка має намір стати учасником клірингу, інформацію, зазначену в частині другій статті 12 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;

5.4.2.ідентифікувати, верифікувати та здійснювати інші заходи з належної перевірки осіб, з якими встановлюються ділові відносини на підставі договору про клірингове обслуговування, а також здійснювати ідентифікацію та верифікацію осіб, що мають повноваження діяти від їх імені, у порядку, встановленому законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами НКЦПФР, внутрішніми документами Розрахункового центру;

5.4.3.на виконання вимог частини 18 статті 11 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Розрахунковий центр з урахуванням специфіки своєї діяльності встановлює вигодоодержувачів (вигодонабувачів) за операціями під час здійснення клірингу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів в порядку та обсягах, визначених законодавством України та внутрішніми документами Розрахункового центру;

5.4.4. своєчасно і в повному обсязі надавати учасникам клірингу послуги, передбачені Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу;

5.4.5. здійснювати відкриття та ведення клірингових рахунків, клірингових субрахунків відповідно до вимог законодавства України, внутрішніх документів Розрахункового центру та договорів, укладених Розрахунковим центром з учасником клірингу;

5.4.6. на підставі інформації, наданої учасником клірингу, а у випадках, визначених, Регламентом провадження клірингової діяльності, також на підставі інформації наданої клієнтами учасника клірингу, взяти на облік клієнтів учасника клірингу і контрагентів учасника клірингу;

5.4.7. здійснювати облік прав та зобов'язань учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, зобов'язання за якими допущені до клірингу, коштів та цінних паперів, що внесені для здійснення розрахунків або організації проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, в порядку, визначеному Правилами клірингу;

5.4.8. здійснювати кліринг зобов'язань в порядку, передбаченому Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Розрахункового центру, на підставі інформації, отриманої від учасників клірингу, операторів організованого ринку капіталу, депозитарію;

5.4.9. при здійсненні клірингової діяльності забезпечувати збереження інформації, що становить професійну таємницю, не розголошувати і не використовувати її у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;

5.4.10. забезпечити зберігання всіх документів та іншої інформації щодо провадження клірингової діяльності, передбаченої законодавством України, протягом п'яти років з дня їх (її) одержання або складання;

5.4.11. забезпечити доступ осіб, які згідно із законодавством України мають на це право, до всіх документів та іншої інформації щодо провадження клірингової діяльності, передбаченої законодавством України, протягом п'яти років з дня їх (її) одержання або складання;

5.4.12. створити систему управління ризиками та гарантій з метою зниження ризиків невиконання допущених до клірингу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів відповідно до вимог законодавства України;

5.4.13. виконувати інші обов'язки, що виникають у відповідності із законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Розрахункового центру та договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу.

6. Порядок обліку прав та зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, а також припинення таких прав та зобов'язань у системі клірингового обліку

6.1. Облік прав та зобов'язань учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, здійснюється Розрахунковим центром на клірингових рахунках / субрахунках, відкритих в Розрахунковому центрі.

6.2. При взятті на облік учасника клірингу Розрахунковий центр відкриває йому в системі клірингового обліку кліринговий рахунок (рахунки) та (при необхідності) клірингові субрахунки, які є складовою частиною клірингового рахунку цього учасника клірингу. Для

відкриття клірингових рахунків / субрахунків учасник клірингу надає до Розрахункового центру документи, визначені нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Регламентом провадження клірингової діяльності.

6.3. Кліринговий рахунок – рахунок, який відкривається учаснику клірингу в системі клірингового обліку Розрахунковим центром для обліку власних клірингових активів учасника клірингу.

При обслуговуванні клірингового рахунку учасника клірингу Розрахунковий центр дотримується наступних принципів:

1) кожному кліринговому рахунку може відповідати тільки один рахунок у цінних паперах, відкритий в депозитарній установі для обліку цінних паперів в системі депозитарного обліку Національного банку України або в депозитарії Національного банку України;

2) кожному кліринговому рахунку може відповідати тільки один рахунок у цінних паперах, відкритий в депозитарній установі для обліку цінних паперів в системі депозитарного обліку Центрального депозитарію або в Центральному депозитарії;

3) для здійснення клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, депозитарний облік яких відповідно до законодавства здійснюють Національний банк України та Центральний депозитарій, Розрахунковий центр відкриває учасникам клірингу окремі клірингові рахунки;

4) залишки клірингових активів щодо цінних паперів на кліринговому рахунку учасника клірингу повинні відповідати обсягу цінних паперів та прав на цінні папери на рахунку у цінних паперах учасника клірингу в системі депозитарного обліку, заблокованих учасником клірингу для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

6.4. Кліринговий субрахунок – субрахунок, який є складовою клірингового рахунку учасника клірингу, призначений для обліку клірингових активів клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу. Клірингові субрахунки ведуться для відокремленого або загального (колективного) обліку клірингових активів клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу.

6.4.1. На кліринговому субрахунку, відкритому для колективного обліку клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу, відображається загальна частка клірингових активів тих клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу, які обліковуються колективно, без врахування клірингових активів тих клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу, які обліковуються відокремлено.

При обслуговуванні клірингового субрахунку, відкритого для колективного обліку клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу, Розрахунковий центр дотримується наступних принципів:

1) для здійснення клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, депозитарний облік яких відповідно до законодавства здійснюють Національний банк України та Центральний депозитарій, Розрахунковий центр відкриває учасникам клірингу окремі клірингові субрахунки для колективного обліку;

2) залишки клірингових активів щодо цінних паперів на кліринговому субрахунку учасника клірингу повинні відповідати обсягу прав на цінні папери, заблокованих для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів в певній депозитарній установі на рахунках у цінних паперах клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу, що консолідовані в системі депозитарного обліку з ознакою «обліковий реєстр брокера».

6.4.2. У разі відокремленого обліку клієнтів і контрагентів учасника клірингу Розрахунковий центр здійснює взяття на облік клієнтів і контрагентів учасника клірингу на підставі інформації, наданої Розрахунковому центру учасником клірингу, а у випадках, визначених, Регламентом провадження клірингової діяльності, також на підставі інформації наданої клієнтами учасника клірингу. Форма надання такої інформації про клієнта і контрагента учасника клірингу та її обов'язкові реквізити визначаються Регламентом провадження клірингової діяльності. Взяття на відокремлений облік клієнтів і контрагентів учасника клірингу здійснюється шляхом відкриття відповідного клірингового субрахунку, який є складовою клірингового рахунку цього учасника клірингу.

Розрахунковий центр веде виключно відокремлений облік клієнтів учасника клірингу – емітентів та номінальних утримувачів, а також у разі взяття на облік клієнтів учасників клірингу для здійснення клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, депозитарний облік яких здійснює Національний банк України – банків, які не є депозитарними установами, фізичних осіб-нерезидентів, юридичних осіб-нерезидентів та територіальних громад.

В межах відокремленого обліку клієнтів учасника клірингу Розрахунковий центр може відкривати учаснику клірингу індивідуальні клірингові субрахунки. Індивідуальні клірингові субрахунки належать до клірингових субрахунків, відкритих для відокремленого обліку клієнтів учасника клірингу. Обслуговування індивідуальних клірингових субрахунків здійснюється відповідно до вимог, встановлених цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Розрахункового центру для клірингових субрахунків, відкритих для відокремленого обліку клієнтів учасника клірингу, з урахуванням особливостей, встановлених цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Розрахункового центру. Розрахунковий центр відкриває учаснику клірингу індивідуальний кліринговий субрахунок на підставі договору, укладеного Розрахунковим центром з учасником клірингу та відповідним клієнтом учасника клірингу.

При обслуговуванні клірингового субрахунку, відкритого для відокремленого обліку клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу, Розрахунковий центр дотримується наступних принципів:

- 1) кожному кліринговому субрахунку може відповідати тільки один рахунок у цінних паперах цього клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу, відкритий в депозитарній установі для обліку цінних паперів в системі Центрального депозитарію або в Центральному депозитарії;
- 2) кожному кліринговому субрахунку може відповідати тільки один рахунок у цінних паперах цього клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу, відкритий в депозитарній установі для обліку цінних паперів в системі депозитарію Національного банку України або в депозитарії Національного банку України;
- 3) для здійснення клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, депозитарний облік яких відповідно до законодавства здійснюють Національний банк України та Центральний депозитарій, Розрахунковий центр відкриває учасникам клірингу окремі клірингові субрахунки для відокремленого обліку;
- 4) залишки клірингових активів щодо цінних паперів на кліринговому субрахунку повинні відповідати обсягу цінних паперів та прав на цінні папери на рахунку у цінних паперах клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу в системі депозитарного обліку, заблокованих для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

6.4.3. Розподільчий кліринговий субрахунок – субрахунок, який є складовою клірингового рахунку учасника клірингу, на який можуть зараховуватися клірингові активи щодо коштів клієнтів учасника клірингу / контрагентів учасника клірингу з метою

подальшого їх переказу на інші клірингові рахунки / субрахунки даного учасника клірингу або їх списання з системи клірингового обліку.

При обслуговуванні розподільчого клірингового субрахунку Розрахунковий центр дотримується наступних принципів:

- 1) учаснику клірингу відкривається лише один розподільчий кліринговий субрахунок;
- 2) на розподільчому кліринговому субрахунку обліковуються виключно клірингові активи щодо коштів. Зарахування на розподільчий кліринговий субрахунок клірингових активів щодо цінних паперів не допускається.

6.5. Облік клірингових активів на кліринговому рахунку / субрахунку здійснюється згідно з наступними принципами:

6.5.1. За коштами у гривні: одна копійка, що обліковується на рахунку Розрахункового центру, – одиниця клірингового активу щодо коштів у гривні в розмірі однієї копійки на кліринговому рахунку / субрахунку. За коштами в іноземній валюті: одна сота частина одиниці іноземної валюти, що обліковується на рахунку Розрахункового центру, – одиниця клірингового активу щодо коштів в іноземній валюті в розмірі однієї сотої частини одиниці іноземної валюти на кліринговому рахунку / субрахунку.

6.5.2. За цінними паперами: один цінний папір, який має відповідний код ISIN, що обліковується на рахунку у цінних паперах, який відповідає певному кліринговому рахунку / субрахунку, – одиниця клірингового активу щодо цінних паперів в розмірі одного цінного паперу зазначеного коду ISIN.

6.6. При провадженні клірингової діяльності Розрахунковим центром також використовуються наступні рахунки:

6.6.1. Рахунки у цінних паперах:

1) Рахунки у цінних паперах Розрахункового центру, відкриті у Національному банку України для створення системи управління ризиками та гарантій Розрахункового центру та для проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу;

2) Рахунок у цінних паперах Розрахункового центру, відкритий у Центральному депозитарії для обліку цінних паперів, які використовуються Розрахунковим центром для створення системи управління ризиками та гарантій, та цінних паперів для здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати» при виконанні Розрахунковим центром функції центрального контрагента;

3) Рахунок у цінних паперах клієнта депозитарію, відкритий Центральним депозитарієм та/або Національним банком України своєму клієнту, на якому зберігаються та обліковуються цінні папери;

4) Рахунок у цінних паперах учасника клірингу, відкритий депозитарієм учаснику клірингу для обліку цінних паперів, або рахунок, відкритий депозитарною установою учаснику клірингу для обліку прав учасника клірингу на цінні папери, що обліковуються на рахунку у цінних паперах. Якщо учасник клірингу є депозитарною установою – власний рахунок у цінних паперах учасника клірингу – депозитарної установи;

5) Рахунок у цінних паперах клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу, відкритий депозитарієм клієнту учасника клірингу / контрагенту учасника клірингу для обліку цінних паперів, або відкритий депозитарною установою клієнту учасника клірингу / контрагенту учасника клірингу для обліку прав клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу на цінні папери, що обліковуються на рахунку у цінних паперах.

6.6.2. Рахунок Розрахункового центру у національній валюті, відкритий в Національному банку України (далі – рахунок Розрахункового центру) – поточний рахунок Розрахункового центру у національній валюті, відкритий в Національному банку України, який використовується для здійснення розрахунків у системі клірингового обліку та/або організації проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним.

Рахунок Розрахункового центру в іноземній валюті, відкритий в банку, у тому числі іноземному, який відповідає критеріям, встановленим Національним банком України (далі – валютний рахунок Розрахункового центру) – поточний рахунок Розрахункового центру в іноземній валюті, відкритий в банку, у тому числі іноземному, який відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, який використовується для здійснення розрахунків у системі клірингового обліку та/або організації проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним.

Сума залишку коштів, що обліковується на рахунку Розрахункового центру та валютних рахунках Розрахункового центру, повинна бути не меншою суми залишків клірингових активів щодо коштів, що обліковуються на всіх клірингових рахунках, субрахунках та розподільчих клірингових субрахунках учасників клірингу, відкритих в системі клірингового обліку.

6.6.3. Клірингові рахунки центрального контрагента – клірингові рахунки, відкриті Розрахунковому центру в системі клірингового обліку для забезпечення виконання Розрахунковим центром функцій центрального контрагента відповідно до цих Правил клірингу.

6.7. Клірингові операції за кліринговими рахунками / субрахунками, які призводять до зміни залишку на цих рахунках, здійснюються Розрахунковим центром:

1) на підставі відомості операцій блокування цінних паперів, яка формується та надається Розрахунковому центру депозитарієм на підставі даних депозитарного обліку щодо цінних паперів, що належать клієнтам депозитарію, депонентам клієнтів депозитарію, клієнтам (клієнтам клієнтів) номінальних утримувачів і які заблоковані для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів;

2) на підставі інформації про кошти, зараховані на рахунок Розрахункового центру та/або на валютні рахунки Розрахункового центру;

3) на підставі електронних розпоряджень, сформованих та наданих Розрахунковому центру учасниками клірингу;

4) внаслідок оброблення Розрахунковим центром інформації про деривативні контракти та правочини щодо цінних паперів, укладені / вчинені на організованому ринку капіталу, наданої Розрахунковому центру оператором організованого ринку капіталу, який здійснює управління таким організованим ринком капіталу;

5) внаслідок оброблення Розрахунковим центром інформації про правочини щодо цінних паперів, вчинені поза організованим ринком капіталу, наданої Розрахунковому центру учасниками клірингу відповідно до внутрішніх документів Розрахункового центру;

6) на підставі розпоряджень Розрахункового центру у випадках, визначених цими Правилами клірингу та/або договорами, укладеними з учасниками клірингу.

6.8. Інформація про цінні папери / права на цінні папери, заблоковані на рахунках у цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, відображається на відповідних клірингових рахунках / субрахунках учасників клірингу та/або субрахунках клієнтів учасників клірингу і контрагентів учасників клірингу в системі клірингового обліку

Розрахункового центру як відповідні клірингові активи щодо цих цінних паперів. Блокування цінних паперів та прав на цінні папери на рахунках у цінних паперів для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів здійснюється в порядку, визначеному законодавством України, внутрішніми документами депозитарію та депозитарних установ.

6.9. Інформація про цінні папери / права на цінні папери, заблоковані на рахунках у цінних паперах у системі депозитарного обліку депозитарію для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, надається Розрахунковому центру депозитарієм у складі відомості операцій блокування цінних паперів у порядку та у формі, що визначені договором про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, укладеним між Розрахунковим центром та депозитарієм.

6.10. Кожна клірингова операція за кліринговим рахунком / субрахунком, яка призводить до зміни залишку клірингових активів щодо цінних паперів на цьому рахунку, відображається операцією переказу цінних паперів та прав на цінні папери на відповідному рахунку у цінних паперах в системі депозитарного обліку. Виключення становлять операції блокування / розблокування клірингових активів щодо цінних паперів на відповідних балансових рахунках клірингового рахунку / субрахунку.

6.11. Інформація про кошти, що обліковуються на рахунку Розрахункового центру та валютних рахунках Розрахункового центру, відображається на клірингових рахунках / субрахунках учасників клірингу в системі клірингового обліку як відповідні клірингові активи щодо коштів.

Для забезпечення наявності на кліринговому рахунку / субрахунку учасника клірингу необхідної кількості клірингових активів щодо коштів для проведення клірингу зобов'язань та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, учасник клірингу / клієнт учасника клірингу здійснює зарахування коштів на рахунок Розрахункового центру та/або на валютні рахунки Розрахункового центру згідно з вимогами, визначеними у Регламенті провадження клірингової діяльності. За результатом зарахування коштів на рахунок Розрахункового центру та/або на валютні рахунки Розрахункового центру Розрахунковий центр здійснює зарахування клірингових активів щодо коштів на відповідний кліринговий рахунок / субрахунок учасника клірингу.

Для списання клірингових активів щодо коштів з клірингового рахунку / субрахунку з метою подальшого переказу коштів з рахунку Розрахункового центру або валютного рахунку Розрахункового центру на банківський рахунок учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, учасник клірингу здійснює відповідну операцію списання клірингових активів щодо коштів згідно з технологією, яка визначена в Регламенті провадження клірингової діяльності. За результатами здійснення операції списання клірингових активів щодо коштів Розрахунковим центром надається розпорядження Національному банку України або іншому банку з метою переказу коштів з рахунку Розрахункового центру або валютного рахунку Розрахункового центру на банківський рахунок учасника клірингу / клієнта учасника клірингу.

6.12. Зміна стану клірингових рахунків / субрахунків щодо обліку клірингових активів щодо коштів, що відбувається внаслідок клірингу зобов'язань, є підставою для відображення станом на кінець операційного дня сукупних залишків клірингових активів щодо коштів, що обліковуються на всіх клірингових рахунках, субрахунках та розподільчому кліринговому субрахунку, відкритих в системі клірингового обліку для певного учасника клірингу.

6.13. Припинення прав та зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів здійснюється:

1) шляхом зміни обсягу клірингових активів на відповідних клірингових рахунках / субрахунках внаслідок проведення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;

2) шляхом переказу коштів банками та Національним банком України та/або переказу цінних паперів депозитаріями та/або переказу / списання / зарахування прав на цінні папери та прав за цінними паперами депозитарними установами;

3) за результатами неттінгу;

4) за результатами ліквідаційного неттінгу;

5) шляхом примусового припинення Розрахунковим центром зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів з одночасним стягненням / сплатою штрафу.

6.14. Припинення прав та зобов'язань за деривативними контрактами здійснюється:

1) шляхом зміни обсягу клірингових активів на відповідних клірингових рахунках / субрахунках внаслідок проведення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;

2) за результатами неттінгу;

3) за результатами ліквідаційного неттінгу;

4) шляхом примусового припинення Розрахунковим центром зобов'язань за деривативними контрактами з одночасним стягненням / сплатою штрафу.

7. Порядок надання учасникам клірингу звітів за результатами клірингу та розрахунків

7.1. Розрахунковий центр за результатами клірингу та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів надає учасникам клірингу звіти у формі виписок з системи клірингового обліку:

1) виписки про стан клірингового рахунку / субрахунку;

2) виписки про операції на кліринговому рахунку / субрахунку.

7.2. Розрахунковий центр складає виписки окремо за кожним кліринговим рахунком / субрахунком.

7.3. Розрахунковий центр щоденно після завершення клірингу та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів надає учасникам клірингу у формі електронного документа виписки про стан всіх їх клірингових рахунків / субрахунків та виписки про операції на всіх їх клірингових рахунках / субрахунках, що були здійснені протягом цього операційного дня.

7.4. Виписки про стан клірингового рахунку / субрахунку та про операції на клірингових рахунках / субрахунках у формі паперового документа надаються за запитом учасника клірингу протягом трьох робочих днів з дня отримання Розрахунковим центром відповідного запиту.

7.5. Реквізитний склад та форма звітів визначається Регламентом провадження клірингової діяльності.

7.6. Розрахунковий центр щоденно через систему клірингового обліку розкриває кожному учаснику клірингу інформацію щодо:

7.6.1. стану його клірингових рахунків / субрахунків;

7.6.2. операцій на його клірингових рахунках / субрахунках;

7.6.3. поточних та майбутніх зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, що забезпечені гарантійним забезпеченням із зазначенням суми внесеного гарантійного забезпечення;

7.6.4. складу гарантійного забезпечення учасника клірингу, оцінки гарантійного забезпечення та відповідної частини забезпечення, заблокованої під поточні та майбутні зобов'язання за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів;

7.6.5. недостатності гарантійного забезпечення учасника клірингу та необхідності внести додаткове гарантійне забезпечення для забезпечення поточних та майбутніх зобов'язань учасника клірингу (розкривається в разі недостатності гарантійного забезпечення).

7.7. Виписка з системи клірингового обліку особи є підтвердженням внесення / резервування коштів як гарантійного забезпечення для проведення клірингу, отримання коштів внаслідок розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів або внаслідок сплати Розрахунковим центром учасникам клірингу штрафів у випадках, передбачених цими Правилами клірингу та документом, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеним в Додатку до Правил клірингу, та документальним підтвердженням факту проведення розрахунків, а також доходів та витрат за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, у разі використання таких коштів за результатами клірингу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, для цілей бухгалтерського та податкового обліку.

8. Порядок підготовки, складення та направлення Розрахунковим центром документів для проведення розрахунків. Порядок здійснення Розрахунковим центром грошових розрахунків за результатами клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів за принципом "поставка проти оплати"

8.1. Розрахунковий центр здійснює кліринг зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу, на підставі інформації, наданої операторами організованого ринку капіталу відповідно до законодавства України, умов укладених з операторами організованого ринку капіталу договорів та внутрішніх документів Розрахункового центру.

8.2. Розрахунковий центр здійснює кліринг зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, на підставі інформації, наданої учасниками клірингу відповідно до законодавства України, умов укладених з ними договорів та внутрішніх документів Розрахункового центру.

8.3. Кількість клірингових сесій та час їх проведення встановлюються Регламентом провадження клірингової діяльності та/або договором з оператором організованого ринку.

8.4. Порядок здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу.

8.4.1. Кліринг зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, здійснюється Розрахунковим центром методами «gross» – основи або «нетто»-основи.

8.4.2. Метод клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, визначає учасник клірингу при наданні до системи клірингового обліку Розрахункового центру інформації про вчинений правочин щодо цінних паперів, якщо інше не встановлено внутрішніми документами Розрахункового центру, що

визначають порядок здійснення клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу.

8.4.3. При здійсненні клірингу зобов'язань методом «gross»-основи:

8.4.3.1. Учасник клірингу, який є продавцем цінних паперів (або клієнт / контрагент якого є продавцем цінних паперів), надає Розрахунковому центру інформацію про вчинений поза організованим ринком капіталу правочин щодо цінних паперів шляхом формування відповідного електронного розпорядження із дотриманням вимог законодавства України та внутрішніх документів Розрахункового центру.

8.4.3.2. Під час реєстрації системою клірингового обліку електронного розпорядження учасника клірингу Розрахунковий центр здійснює блокування визначеного обсягу клірингових активів щодо цінних паперів за вчиненим правочином щодо цінних паперів на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку.

8.4.3.3. Учасник клірингу, який є іншою стороною вчиненого поза організованим ринком капіталу правочину щодо цінних паперів (або клієнт / контрагент якого є іншою стороною вчиненого поза організованим ринком капіталу правочину щодо цінних паперів), у разі погодження з усіма параметрами електронного розпорядження, здійснює його підтвердження шляхом формування зустрічного електронного розпорядження.

8.4.3.4. Для цілей частини дев'ятої статті 36 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та розділу 13 цих Правил клірингу електронні розпорядження, визначені підпунктами 8.4.3.1 та 8.4.3.3 цього розділу, вважаються розпорядженнями на проведення Розрахунковим центром клірингу зобов'язань за таким правочином і вважаються наданням такими учасниками клірингу згоди на проведення ліквідаційного нетінгу щодо зобов'язань за таким правочином.

8.4.3.5. Під час реєстрації системою клірингового обліку зустрічного електронного розпорядження учасника клірингу Розрахунковий центр здійснює блокування визначеного обсягу клірингових активів щодо коштів за вчиненим правочином щодо цінних паперів на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку.

8.4.3.6. Електронні розпорядження, які не були підтверджені до закінчення поточного операційного дня, відміняються Розрахунковим центром без будь-яких розпоряджень відповідних учасників клірингу одночасно з відміною блокування відповідних зобов'язань.

8.4.3.7. Учасник клірингу, електронне розпорядження якого протягом операційного дня не було підтверджене іншою стороною правочину щодо цінних паперів, вчиненого поза організованим ринком капіталу, має право відмінити таке електронне розпорядження шляхом подання до Розрахункового центру відповідного електронного розпорядження.

8.4.3.8. Розпорядження, які були підтверджені обома сторонами правочину щодо цінних паперів, вчиненого поза організованим ринком капіталу, можуть бути до моменту допуску зобов'язань за цим правочином до клірингу відмінені за ініціативою учасників клірингу обох сторін цього правочину щодо цінних паперів.

8.4.3.9. Кліринг зобов'язань та розрахунки за правочинами щодо цінних паперів здійснюються:

1) за підтвердженими розпорядженнями учасників клірингу Розрахунковий центр формує відомість розпоряджень учасників клірингу;

2) Розрахунковий центр формує клірингову відомість та надає її до депозитарію відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів, встановленої Законом України «Про депозитарну систему України», для перевірки на можливість проведення розрахунків у цінних паперах;

3) після підтвердження депозитарієм можливості проведення розрахунків у цінних паперах Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень учасників клірингу здійснює грошові розрахунки шляхом виконання клірингових операцій списання та/або зарахування клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках відповідних учасників клірингу. З моменту виконання вказаних клірингових операцій грошові розрахунки за правочинами щодо цінних паперів є завершеними;

4) Розрахунковий центр повідомляє депозитарій про завершення грошових розрахунків та надає депозитарію клірингову відомість для проведення розрахунків у цінних паперах;

5) депозитарій здійснює депозитарні операції на рахунках у цінних паперах депозитарних установ та/або направляє депозитарним установам розпорядження та/або повідомлення (інформацію) про вчинені правочини щодо цінних паперів та повідомляє Розрахунковий центр про факт завершення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

8.4.4. При здійсненні клірингу зобов'язань методом «нетто»-основи:

8.4.4.1. Учасники клірингу формують та надають Розрахунковому центру відповідне електронне розпорядження для здійснення Розрахунковим центром блокування визначеного обсягу клірингових активів на відповідних клірингових рахунках / субрахунках.

8.4.4.2. Надання інформації про вчинені правочини щодо цінних паперів поза організованим ринком капіталу здійснюється учасниками клірингу протягом клірингового сеансу в межах залишків заблокованих клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках шляхом подання до Розрахункового центру відповідних електронних розпоряджень.

8.4.4.3. Учасник клірингу, який є іншою стороною вчиненого поза організованим ринком капіталу правочину щодо цінних паперів (або клієнт / контрагент якого є іншою стороною за вчиненим поза організованим ринком капіталу правочином щодо цінних паперів), у разі погодження з усіма параметрами електронного розпорядження здійснює його підтвердження шляхом формування зустрічного електронного розпорядження.

8.4.4.4. Для цілей частини дев'ятої статті 36 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та розділу 13 цих Правил клірингу електронні розпорядження, визначені підпунктами 8.4.4.1 та 8.4.4.3 цього розділу, вважаються розпорядженнями на проведення Розрахунковим центром клірингу зобов'язань за таким правочином і вважаються наданням такими учасниками клірингу згоди на проведення ліквідаційного неттінгу щодо зобов'язань за таким правочином.

8.4.4.5. Кліринг зобов'язань та розрахунки за правочинами щодо цінних паперів здійснюються:

1) за підтвердженими розпорядженнями Розрахунковий центр формує відомість розпоряджень учасників клірингу;

2) Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень учасників клірингу здійснює кліринг зобов'язань шляхом неттінгу, формує клірингову відомість та надає її до депозитарію відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів, встановленої Законом України «Про депозитарну систему України», для перевірки на можливість проведення розрахунків у цінних паперах;

3) після підтвердження депозитарієм можливості проведення розрахунків у цінних паперах Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень учасників клірингу здійснює грошові розрахунки шляхом виконання клірингових операцій списання та/або зарахування клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках відповідних учасників клірингу та клірингових рахунках центрального контрагента та/або припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів за результатами неттінгу. З моменту

виконання вказаних клірингових операцій та/або припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів за результатами нетінгу грошові розрахунки за правочинами щодо цінних паперів є завершеними;

4) Розрахунковий центр повідомляє депозитарій про завершення грошових розрахунків та надає депозитарію клірингову відомість для проведення розрахунків у цінних паперах;

5) депозитарій виконує операції переказу цінних паперів з рахунків в цінних паперах депозитарних установ продавців цінних паперів в системі депозитарного обліку депозитарію на рахунок в цінних паперах Розрахункового центру та наступного переказу цінних паперів з рахунку в цінних паперах Розрахункового центру на рахунки в цінних паперах депозитарних установ покупців цінних паперів в системі депозитарного обліку та повідомляє Розрахунковий центр про факт завершення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

8.5. Порядок здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу:

8.5.1. Для забезпечення проведення клірингу зобов'язань та розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Розрахунковий центр здійснює блокування визначеного обсягу клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках на підставі поданого учасником клірингу електронного розпорядження або інформації, отриманої від оператора організованого ринку капіталу. Блокування Розрахунковим центром визначеного обсягу клірингових активів здійснюється в строки та у порядку, визначені Регламентом провадження клірингової діяльності.

8.5.2. Щоденно в порядку та в строки, визначені відповідними регламентами взаємодії з операторами організованого ринку капіталу, Розрахунковий центр надає операторам організованого ринку капіталу інформацію про клірингові активи, що заблоковані на клірингових рахунках / субрахунках для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків на підставі інформації, отриманої від визначеного оператора організованого ринку капіталу.

8.5.3. Оператори організованого ринку капіталу у порядку та строки, визначені відповідними регламентами взаємодії з Розрахунковим центром, надають Розрахунковому центру відомості правочинів.

Для цілей частини дев'ятої статті 36 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та розділу 13 цих Правил клірингу інформація про вчинені правочини щодо цінних паперів, що міститься у наданій Розрахунковому центру відомості правочинів, вважається розпорядженнями на проведення Розрахунковим центром клірингу зобов'язань за такими правочинами і вважається наданням учасниками клірингу згоди на проведення ліквідаційного нетінгу щодо зобов'язань за такими правочинами.

8.5.4. Кліринг зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу, здійснюється Розрахунковим центром методами «gross»-основи або «нетто»-основи.

Метод клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу, визначається відповідно до регламенту взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу.

8.5.5. При здійсненні клірингу зобов'язань методом «gross»-основи:

1) на підставі інформації з відомості правочинів Розрахунковий центр формує відомість розпоряджень оператора організованого ринку капіталу;

2) Розрахунковий центр формує клірингову відомість та надає її до депозитарію відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів, встановленої Законом України «Про

депозитарну систему України», для перевірки на можливість проведення розрахунків у цінних паперах;

3) після підтвердження депозитарієм можливості проведення розрахунків у цінних паперах Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень оператора організованого ринку капіталу здійснює грошові розрахунки шляхом виконання клірингових операцій списання та/або зарахування клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках відповідних учасників клірингу. З моменту виконання вказаних клірингових операцій грошові розрахунки за правочинами щодо цінних паперів є завершеними;

4) Розрахунковий центр повідомляє депозитарій про завершення грошових розрахунків та надає клірингову відомість для проведення розрахунків у цінних паперах;

5) депозитарій здійснює депозитарні операції на рахунках у цінних паперах депозитарних установ та/або направляє депозитарним установам розпорядження та/або повідомлення (інформацію) про вчинені правочини щодо цінних паперів та повідомляє Розрахунковий центр про факт завершення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

8.5.6. При здійсненні клірингу зобов'язань методом «нетто»- основи:

8.5.6.1. Розрахунковий центр є особою, яка виконує функції центрального контрагента.

8.5.6.2. Відомість правочинів, виконання зобов'язань за якими гарантується стовідсотковим попереднім депонуванням та резервуванням коштів і цінних паперів, містить інформацію виключно про правочини щодо цінних паперів, кліринг зобов'язань та розрахунки за якими мають відбутися у поточний операційний день.

8.5.6.3. Відомість правочинів, виконання зобов'язань за якими гарантується гарантійним забезпеченням, надається Розрахунковому центру в день вчинення цих правочинів відповідно до вимог регламенту взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу. В такій відомості правочинів Розрахунковий центр завжди вказується стороною правочинів щодо цінних паперів як центральний контрагент.

8.5.6.4. Відомість правочинів повинна повністю розкривати зміст виконання операцій:

1) на рахунках у цінних паперах клієнтів депозитаріїв у депозитаріях;

2) на рахунках у цінних паперах депонентів та номінальних утримувачів у депозитарних установах;

8.5.6.5. Після отримання від оператора організованого ринку капіталу відомості правочинів під час проведення клірингової сесії Розрахунковий центр перевіряє дані правочини щодо цінних паперів для допуску зобов'язань за цими правочинами щодо цінних паперів до клірингу відповідно до умов Положення про провадження клірингової діяльності, цих Правил клірингу та договору з оператором організованого ринку капіталу.

8.5.6.6. У випадках, визначених регламентом взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу, Розрахунковий центр не приймає відомість правочинів до оброблення.

8.5.6.7. За правочинами щодо цінних паперів, у яких Розрахунковий центр як центральний контрагент у відомості правочинів не вказаний стороною і зобов'язання за якими були допущені Розрахунковим центром до клірингу, Розрахунковий центр набуває взаємні права та обов'язки сторін таких правочинів щодо цінних паперів, та стає покупцем для кожного продавця і продавцем для кожного покупця. За вказаними правочинами щодо цінних паперів зобов'язання сторін таких правочинів відносно одна одної вважаються такими, що припинені в момент набуття Розрахунковим центром взаємних прав та обов'язків сторін таких правочинів щодо цінних паперів.

8.5.6.8. У випадку відповідності відомості правочинів вимогам регламенту взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу Розрахунковий центр здійснює кліринг зобов'язань за всіма правочинами щодо цінних паперів, що включені до наданої оператором організованого ринку капіталу відомості правочинів, шляхом визначення підсумкового нетто-зобов'язання.

8.5.6.9. За результатами клірингу зобов'язань та в залежності від дати розрахунків Розрахунковий центр виконує:

1) ініціювання проведення розрахунків у цінних паперах у депозитарії та здійснює грошові розрахунки;

2) здійснення подальшого контролю над відповідністю розміру гарантійного забезпечення за прийнятими до клірингу правочинами щодо цінних паперів з наступним ініціюванням проведення розрахунків у цінних паперах та здійсненням грошових розрахунків в дату розрахунків.

8.5.6.10. Порядок здійснення контролю над внесенням гарантійного забезпечення та виконання процедур з управління ризиками з метою зниження ризиків невиконання допущених до клірингу зобов'язань визначаються документом, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеним в Додатку до Правил клірингу.

8.5.6.11. Ініціювання проведення розрахунків у цінних паперах у депозитарії та здійснення грошових розрахунків здійснюється Розрахунковим центром в дату розрахунків та обов'язково включає наступні процедури:

1) на підставі інформації з відомості правочинів Розрахунковий центр формує відомість розпоряджень оператора організованого ринку капіталу;

2) Розрахунковий центр формує клірингову відомість та надає її до депозитарію відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів, встановленої Законом України «Про депозитарну систему України», для перевірки на можливість проведення розрахунків у цінних паперах;

3) після підтвердження депозитарієм можливості проведення розрахунків у цінних паперах Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень оператора організованого ринку капіталу здійснює грошові розрахунки шляхом виконання клірингових операцій списання та/або зарахування клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках відповідних учасників клірингу та клірингових рахунках центрального контрагента та/або припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів за результатами неттінгу. З моменту виконання вказаних клірингових операцій та/або припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів за результатами неттінгу грошові розрахунки за правочинами щодо цінних паперів є завершеними;

4) Розрахунковий центр повідомляє депозитарій про завершення грошових розрахунків та надає депозитарію клірингову відомість для проведення розрахунків у цінних паперах та звіт за результатами клірингу, який містить перелік правочинів щодо цінних паперів, вчинених на організованому ринку капіталу, на підставі яких Розрахунковим центром в результаті виконання неттінгу сформовано цю клірингову відомість;

5) депозитарій здійснює операції переказу цінних паперів з рахунків в цінних паперах депозитарних установ продавців цінних паперів в системі депозитарного обліку депозитарію на рахунок в цінних паперах Розрахункового центру та наступного переказу цінних паперів з рахунку в цінних паперах Розрахункового центру на рахунки в цінних паперах депозитарних установ покупців цінних паперів в системі депозитарного обліку депозитарію та повідомляє Розрахунковий центр про факт завершення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.

8.5.6.12. Перелік правочинів надається Розрахунковим центром депозитарію для проведення розрахунків у цінних паперах за кожною кліринговою відомістю окремо та містить інформацію про всі правочини щодо цінних паперів, дані щодо розрахунків за якими включені до відповідної клірингової відомості.

8.6. Порядок здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків за деривативними контрактами:

8.6.1. Оператори організованого ринку капіталу у порядку та строки, визначені відповідними регламентами взаємодії з Розрахунковим центром, надають Розрахунковому центру відомості правочинів. В такій відомості правочинів Розрахунковий центр завжди вказується стороною деривативних контрактів як центральний контрагент.

Для цілей частини дев'ятої статті 36 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та розділу 13 цих Правил клірингу інформація про укладені деривативні контракти, що міститься у наданій Розрахунковому центру відомості правочинів, вважається розпорядженнями на проведення Розрахунковим центром клірингу зобов'язань за такими деривативними контрактами і вважається наданням учасниками клірингу згоди на проведення ліквідаційного нетінгу щодо зобов'язань за такими деривативними контрактами.

8.6.2. Кліринг зобов'язань за деривативними контрактами здійснюється Розрахунковим центром методами «нетто»-основи:

8.6.3. Після отримання від оператора організованого ринку капіталу відомості правочинів під час проведення клірингової сесії Розрахунковий центр перевіряє дані деривативні контракти для допуску зобов'язань за цими деривативними контрактами до клірингу відповідно до умов Положення про провадження клірингової діяльності, цих Правил клірингу та договору з оператором організованого ринку капіталу.

8.6.4. У випадках, визначених регламентом взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу, Розрахунковий центр не приймає відомість правочинів до оброблення.

8.6.5. У випадку відповідності відомості правочинів вимогам регламенту взаємодії Розрахункового центру та оператора організованого ринку капіталу Розрахунковий центр здійснює кліринг зобов'язань за всіма деривативними контрактами, що включені до наданої оператором організованого ринку капіталу відомості правочинів, шляхом визначення підсумкового нетто-зобов'язання.

8.6.6. За результатами клірингу зобов'язань та в залежності від дати розрахунків Розрахунковий центр виконує:

1) грошові розрахунки;

2) здійснення подальшого контролю над відповідністю розміру гарантійного забезпечення за прийнятими до клірингу деривативними контрактами з наступним здійсненням грошових розрахунків в дату розрахунків.

8.6.7. Порядок здійснення контролю над внесенням гарантійного забезпечення та виконання процедур з управління ризиками з метою зниження ризиків невиконання допущених до клірингу зобов'язань визначаються документом, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеним в Додатку до Правил клірингу.

8.6.8. Здійснення грошових розрахунків Розрахунковим центром в дату розрахунків обов'язково включає наступні процедури:

1) на підставі інформації з відомості правочинів Розрахунковий центр формує відомість розпоряджень оператора організованого ринку капіталу;

2) Розрахунковий центр на підставі відомості розпоряджень оператора організованого ринку капіталу здійснює грошові розрахунки шляхом виконання клірингових операцій списання та/або зарахування клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках відповідних учасників клірингу та клірингових рахунках центрального контрагента та/або припинення зобов'язань за деривативними контрактами за результатами неттінгу. З моменту виконання вказаних клірингових операцій та/або припинення зобов'язань за деривативними контрактами за результатами неттінгу грошові розрахунки за деривативними контрактами є завершеними.

8.6.9. Для виконання своїх зобов'язань за деривативним контрактом: за першою частиною, у визначений цим деривативним контрактом день, одна сторона зобов'язана забезпечити наявність на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку визначеної відповідно до пункту 6.5.1 цих Правил клірингу кількості клірингових активів щодо коштів в іноземній валюті, що відповідає кількості базового активу за цим деривативним контрактом, вираженого в іноземній валюті, а друга сторона забезпечити наявність на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку визначеної відповідно до пункту 6.5.1 цих Правил клірингу кількості клірингових активів щодо коштів у гривні, що відповідає кількості базового активу першої частини цього деривативного контракту, вираженого у гривнях; за другою частиною, у визначений цим деривативним контрактом день, друга сторона зобов'язана забезпечити наявність на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку необхідної кількості клірингових активів щодо коштів в іноземній валюті, що відповідає кількості базового активу, вираженого в іноземній валюті, яка була передана за першою частиною, а перша сторона зобов'язана забезпечити наявність на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку необхідної кількості клірингових активів щодо коштів у гривні, що відповідає кількості базового активу другої частини цього деривативного контракту, вираженого у гривнях.

8.7. Операції блокування / розблокування клірингових активів в системі клірингового обліку можуть здійснюватися учасниками клірингу протягом клірингового сеансу, який триває виключно від завершення однієї клірингової сесії до початку іншої клірингової сесії.

8.8. У разі недостатності коштів або цінних паперів для виконання зобов'язань учасника клірингу / клієнта учасника клірингу / контрагента учасника клірингу Розрахунковий центр використовує:

1) кошти або цінні папери учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу у порядку, визначеному документом, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеним в Додатку до Правил клірингу;

2) кошти гарантійного фонду у порядку, визначеному Положенням про гарантійний фонд Публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (у разі створення гарантійного фонду).

9. Опис системи клірингового обліку

9.1. Розрахунковий центр забезпечує функціонування системи клірингового обліку, яка складається з:

- 1) документів, які є підставою для проведення клірингу зобов'язань;
- 2) клірингових рахунків та клірингових субрахунків;
- 3) реєстрів внутрішнього обліку;
- 4) звітів учасникам клірингу.

9.2. За допомогою системи клірингового обліку Розрахунковий центр:

1) веде облік прав та зобов'язань учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу, власних прав та зобов'язань Розрахункового центру (при провадженні Розрахунковим центром клірингової діяльності центрального контрагента) за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, зобов'язання за якими допущені до клірингу;

2) веде облік інформації про кошти та цінні папери, що внесені для здійснення розрахунків або організації проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним;

3) веде облік внесків учасників клірингу до гарантійного забезпечення, гарантійного та інших фондів, пов'язаних із здійсненням клірингу (у разі їх створення);

4) здійснює розрахунки та/або організовує проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним;

5) веде облік іншої інформації, визначеної НКЦПФР.

9.3. Внутрішній облік прав та зобов'язань учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, зобов'язання за якими допущені до клірингу, внесених коштів та цінних паперів здійснюється Розрахунковим центром на відповідних клірингових рахунках / субрахунках, відкритих в системі клірингового обліку Розрахункового центру.

Загальні вимоги до порядку відкриття та обслуговування клірингових рахунків / субрахунків, види клірингових субрахунків, що відкриваються Розрахунковим центром, визначені у розділі 6 цих Правил клірингу.

9.4. Система клірингового обліку Розрахункового центру функціонує із використанням Плану балансових рахунків клірингового обліку, які розподіляються на активні балансові рахунки та пасивні балансові рахунки.

9.5. Активні балансові рахунки застосовуються для обліку клірингових активів учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу за правочинами щодо цінних паперів в розрізі:

1) видів активів, що є базовим активом деривативних контрактів та предметом правочинів щодо цінних паперів, зобов'язання за якими допущені до клірингу, а саме цінні папери та/або кошти;

2) належності активів, що є базовим активом деривативних контрактів та предметом правочинів щодо цінних паперів, зобов'язання за якими допущені до клірингу, а саме належності учасникам клірингу / клієнтам учасників клірингу / контрагентам учасників клірингу;

3) систем депозитарного обліку цінних паперів, що заблоковані для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, а саме – системи депозитарного обліку Центрального депозитарію / депозитарію Національного банку України.

9.6. Пасивні балансові рахунки застосовуються для обліку клірингових активів учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу / контрагентів учасників клірингу в розрізі:

1) стану клірингових активів, а саме – блокування для забезпечення виконання зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів / вільного обігу в системі клірингового обліку / блокування для забезпечення гарантування проведення розрахунків;

2) типів правочинів щодо цінних паперів, для здійснення / забезпечення розрахунків за якими заблоковані певні клірингові активи, а саме – заблоковані для здійснення / забезпечення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на певному організованому ринку капіталу, поза організованим ринком капіталу, договорами РЕПО.

9.7. Облік за балансовими рахунками ведеться за принципом «подвійного запису» – відображення здійснюється за дебетом та за кредитом відповідних балансових рахунків. За дебетом активних балансових рахунків фіксуються клірингові операції, які призводять до збільшення залишку на рахунку, за кредитом активних балансових рахунків відображаються клірингові операції, що призводять до зменшення залишку на рахунку. За кредитом пасивних балансових рахунків фіксується збільшення залишку на рахунку, за дебетом пасивних балансових рахунків – зменшення залишку на рахунку. Сальдо за активними балансовими рахунками дебетове. Сальдо за пасивними балансовими рахунками кредитове.

9.8. План балансових рахунків клірингового обліку Розрахункового центру наведений в Регламенті провадження клірингової діяльності.

9.9. Документи, на підставі яких Розрахунковим центром здійснюється кліринг зобов'язань та розрахунки за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, а також формуються внутрішні електронні документи, надаються Розрахунковому центру у формі електронного документа (крім випадків, визначених цими Правилами клірингу) відповідно до вимог, визначених законодавством України, Регламентом провадження клірингової діяльності, договорами, укладеними між Розрахунковим центром та депозитаріями і договорами, укладеними між Розрахунковим центром та операторами організованого ринку капіталу.

9.10. До електронних документів, що надаються Розрахунковому центру і на підставі яких Розрахунковим центром здійснюється кліринг зобов'язань та розрахунки за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, формуються внутрішні електронні документи, належать:

1) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковому центру учасниками клірингу як підстава для проведення операцій на клірингових рахунках / субрахунках відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності;

2) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковому центру операторами організованого ринку капіталу відповідно до укладених між ними договорів;

3) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковому центру депозитаріями відповідно до укладених між ними договорів.

9.11. Усі розпорядження та/або документи, що надаються Розрахунковому центру для здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів повинні повністю розкривати зміст клірингових операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках / субрахунках та/або регістрах внутрішнього обліку. Якщо зазначені розпорядження та/або документи не містять всіх необхідних даних для здійснення клірингу зобов'язань, Розрахунковий центр має право вимагати надання необхідної інформації.

9.12. Учасники клірингу надають Розрахунковому центру засобами системи дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків «Інтернет-кліринг» електронні розпорядження, визначені Регламентом провадження клірингової діяльності. У випадках виникнення надзвичайних ситуацій з метою забезпечення безперервності та швидкості надання послуг та в інших випадках, визначених Регламентом провадження клірингової діяльності, розпорядження та/або документи, що надаються Розрахунковому центру для здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів та проведення клірингових операцій, можуть надаватися

учасниками клірингу в інший спосіб та в іншій формі, ніж визначено цими Правилами клірингу. Порядок, способи і форма надання учасниками клірингу розпоряджень та/або документів Розрахунковому центру в таких випадках визначаються Регламентом провадження клірингової діяльності.

9.13. У випадках та з підстав, визначених Регламентом провадження клірингової діяльності, Розрахунковий центр здійснює клірингові операції без розпорядження учасника клірингу.

9.14. Документи, якими Розрахунковий центр обмінюється з депозитаріями та операторами організованого ринку капіталу при здійсненні клірингу зобов'язань та розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, надаються у формі електронних документів, реквізитний склад, формати яких та способи обміну якими визначені відповідними договорами, укладеними між Розрахунковим центром та депозитаріями і договорами, укладеними між Розрахунковим центром та операторами організованого ринку капіталу.

9.15. До вихідних електронних документів Розрахункового центру належать:

- 1) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковим центром депозитаріям відповідно до укладених між ними договорів;
- 2) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковим центром операторам організованого ринку капіталу відповідно до укладених між ними договорів;
- 3) електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковим центром учасникам клірингу відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності.

9.16. Усі електронні документи, що формуються та надаються Розрахунковим центром депозитаріям, повинні повністю розкривати зміст виконання операцій на рахунках у цінних паперах клієнтів депозитарію, депонентів та номінальних утримувачів у депозитарних установах.

9.17. До внутрішніх електронних документів, які формуються та обробляються Розрахунковим центром при провадженні клірингової діяльності, належать:

- 1) відомість розпоряджень учасників клірингу;
- 2) відомість розпоряджень оператора організованого ринку капіталу;
- 3) підсумкова відомість залишків коштів.

9.18. Регістри внутрішнього обліку, що використовуються Розрахунковим центром при провадженні клірингової діяльності, призначені для хронологічного та систематичного відображення, накопичення, групування та узагальнення інформації про:

- 1) стан клірингових рахунків / субрахунків;
- 2) зміни, що виникли на клірингових рахунках / субрахунках;
- 3) документи, які є підставою для здійснення клірингу зобов'язань та відображення клірингових операцій на клірингових рахунках / субрахунках;
- 4) документи, що формуються Розрахунковим центром при провадженні ним клірингової діяльності.

9.19. Регістри внутрішнього обліку забезпечують постійний та систематичний контроль залишків клірингових активів на клірингових рахунках / субрахунках, перевірку правильності виконання клірингових операцій в розрізі аналітичних рахунків в системі клірингового обліку, хронологічну реєстрацію вхідних та вихідних документів у Розрахунковому центрі.

9.20. До реєстрів внутрішнього обліку, що використовуються Розрахунковим центром при провадженні клірингової діяльності, відносяться:

- 1) журнали вхідних та вихідних документів;
- 2) відомість оборотів за кліринговими рахунками / субрахунками;
- 3) відомість оборотів за балансовими рахунками клірингового обліку;
- 4) реєстр обліку гарантійного забезпечення учасників клірингу;
- 5) реєстр обліку зобов'язань учасників клірингу, що забезпечені гарантійним забезпеченням;
- 6) реєстр учасників клірингу.

9.21. Всі реєстри внутрішнього обліку Розрахункового центру формуються та зберігаються в архіві Розрахункового центру у формі електронного документа.

10. Порядок обміну інформацією з депозитаріями

10.1. Порядок обміну інформацією між Розрахунковим центром та депозитаріями, реквізитний склад електронних документів, формати електронних документів, терміни та інші умови організації розрахунків у Розрахунковому центрі за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, визначаються відповідними регламентами взаємодії між Розрахунковим центром та депозитаріями, які є невід'ємною частиною договорів про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу.

10.2. Для здійснення / забезпечення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів депозитарій в порядку та строки, визначені договором про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, зобов'язаний надавати Розрахунковому центру:

- 1) інформацію про випуски цінних паперів, які обслуговуються депозитарієм;
- 2) інформацію про клієнтів депозитарію;
- 3) інформацію про рахунки у цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію, за якими можуть проводитись розрахунки за правочинами щодо цінних паперів на підставі інформації, отриманої депозитарієм від Розрахункового центру;
- 4) інформацію про блокування цінних паперів та прав на цінні папери на рахунках у цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів. Депозитарій забезпечує проведення операцій блокування виключно на тих рахунках у цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію, за якими було виконано процедуру ідентифікації та інформація про які надана Розрахунковому центру;
- 5) іншу інформацію, передбачену регламентом взаємодії між Розрахунковим центром та депозитарієм.

10.3. Для здійснення / забезпечення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Розрахунковий центр в порядку та строки, визначені договором про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, зобов'язаний надавати депозитарію:

- 1) інформацію про учасників клірингу, які є клієнтами Розрахункового центру (надається лише Центральному депозитарію);
- 2) клірингову відомість, що містить інформацію, на підставі якої здійснюються розрахунки у цінних паперах за правочинами щодо цінних паперів. Клірингова відомість

формується Розрахунковим центром за результатами клірингу зобов'язань окремо за кожним методом (на «gross»-основі та «нетто»-основі);

3) інформацію про правочини щодо цінних паперах, що повністю розкриває зміст виконання операцій на рахунках у цінних паперах клієнтів депозитарію, депонентів та номінальних утримувачів у депозитарних установах (перелік правочинів) – надається за кожною кліринговою відомістю, що сформована за результатами клірингу зобов'язань на «нетто»-основі;

4) відомість розпоряджень на розблокування цінних паперів на рахунках в цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію після здійснення Розрахунковим центром клірингу зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів;

5) інформацію про рахунки у цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію, за якими припинено здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів на підставі інформації, отриманої депозитарієм від Розрахункового центру (повідомлення про скасування ідентифікації);

6) повідомлення про грошові розрахунки, що містить інформацію про виконані Розрахунковим центром грошові розрахунки за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним;

7) іншу інформацію, передбачену регламентом взаємодії між Розрахунковим центром та депозитарієм.

10.4. Депозитарій здійснює перевірку кожної клірингової відомості та відомості розпоряджень на розблокування цінних паперів на наявність помилок та на можливість виконання розпоряджень. Перелік підстав для відмови у виконанні розпоряджень, що містяться у вищезазначених відомостях, має бути вичерпним та визначається договором про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, укладеним Розрахунковим центром та депозитарієм.

10.5. Підставами для відмови депозитарієм у виконанні розпоряджень, що містяться у кліринговій відомості та відомості розпоряджень на розблокування, є:

1) у розпорядженні зазначено помилковий код ISIN цінного паперу;

2) у розпорядженні зазначено помилковий код МДО;

3) у розпорядженні зазначено номер рахунку в цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію, інформацію про який не було надано депозитарієм Розрахунковому центру у звіті за ідентифікацією;

4) у розпорядженні зазначено номер рахунку в цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію, про який Розрахунковий центр надав депозитарію повідомлення про скасування ідентифікації;

5) інші підстави, визначені договором про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, укладеним Розрахунковим центром та депозитарієм.

10.6. Депозитарій після завершення операційного дня Розрахункового центру надає Розрахунковому центру:

1) виписку за операціями по рахунку в цінних паперах Розрахункового центру, яка містить записи про проведені депозитарієм протягом операційного дня операції зарахування та списання цінних паперів на рахунок / з рахунку у цінних паперах Розрахункового центру;

2) відомість про стан рахунків в цінних паперах, що містить інформацію про рахунки в цінних паперах в системі депозитарного обліку депозитарію;

- а) на яких заблоковані цінні папери та права на цінні папери для здійснення / забезпечення Розрахунковим центром розрахунків за правочинами щодо цінних паперів;
- б) за якими виконано процедуру ідентифікації;
- в) інформація про які надана Розрахунковому центру у складі звіту за ідентифікацією.

10.7. Регламентом взаємодії між Розрахунковим центром та Центральним депозитарієм також визначається порядок обміну між Розрахунковим центром та Центральним депозитарієм інформацією про:

- 1) зупинення дії / анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на на ринках капіталу - депозитарної діяльності депозитарної установи (крім випадку анулювання ліцензії за відповідною заявою ліцензіата);
- 2) відкриття ліквідаційної процедури в депозитарній установі;
- 3) прийняття уповноваженим органом депозитарної установи рішення про припинення депозитарною установою провадження депозитарної діяльності депозитарної установи або припинення як юридичної особи (в тому числі внаслідок припинення депозитарної установи шляхом її приєднання до іншої юридичної особи) із зазначенням дати припинення провадження депозитарної діяльності такої депозитарної установи;
- 4) встановлення обмеження / зняття обмеження здійснення операцій в системі депозитарного обліку з цінними паперами певного випуску певного емітента, скасування реєстрації випуску цінних паперів;
- 5) отримання Центральним депозитарієм від товариства копії публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій у всіх власників акцій акціонерного товариства особою (особами, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій цього товариства / неотримання Центральним депозитарієм від товариства в установленій законом строк інформації про отримання товариством документів, що підтверджують оплату акцій, які придбаються особою (особами, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій цього товариства;
- 6) встановлення в системі депозитарного обліку обмежень на здійснення операцій з цінними паперами певного власника на підставі рішення суду, яке набрало законної сили, або уповноваженого законом державного органу чи його посадової особи, за наявності рішення суду щодо визнання прав власності на цінні папери за іншою особою та/або обмежень на проведення операцій з цінними паперами в інших випадках, встановлених законодавством України;
- 7) повідомлення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про затвердження плану врегулювання, яким передбачено продаж неплатоспроможного банку інвестору, та/або про отримання Фондом гарантування вкладів фізичних осіб рішення Кабінету Міністрів України про участь держави у виведенні неплатоспроможного банку з ринку у спосіб, визначений пунктом 5 частини другої статті 39 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

11. Опис системи управління ризиками та гарантій

11.1. Система управління ризиками та гарантій представляє собою сукупність визначених Розрахунковим центром правил та процедур, спрямованих на виявлення, оцінку та управління ризиками невиконання або несвоєчасного виконання допущених до клірингу зобов'язань.

11.2. Розрахунковий центр при провадженні клірингової діяльності може наражатись на такі основні ризики: ризик ліквідності, ринковий ризик, операційний ризик, системний

ризик, ризик втрати ділової репутації (репутаційний ризик), загальний фінансовий ризик (ризик банкрутства), стратегічний ризик, кредитний ризик. Детальний опис цих ризиків та заходів з управління ними визначені в Положенні про систему управління ризиками та гарантій публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках».

11.3. Для зменшення різноманітних наслідків сценаріїв невиконання учасниками клірингу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним, Розрахунковим центром розроблені наступні моделі управління ризиками.

11.3.1. Перша модель: Модель прийняття Розрахунковим центром зобов'язань з виконання правочину щодо цінних паперів, вчиненого на організованому ринку капіталу або поза ним, за умови стовідсоткового попереднього депонування та резервування коштів і цінних паперів, що підтверджує наявність та можливість розпорядження Розрахунковим центром всім обсягом активів, які є предметом такого правочину і необхідні для припинення всіх зобов'язань за таким правочином.

11.3.2. Друга модель: Модель прийняття Розрахунковим центром зобов'язань за деривативними контрактами та договорами РЕПО в режимі «РЕПО з контролем ризиків» за умови попереднього депонування та резервування учасниками клірингу гарантійного забезпечення у вигляді коштів та/або цінних паперів в розмірі, що забезпечує належний рівень стимулювання учасників клірингу до виконання ними своїх зобов'язань.

11.4. Стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів і цінних паперів здійснюється учасниками клірингу одним або кількома видами забезпечення, передбаченими підпунктами 1) - 3) пункту 4.2.3 розділу 4 цих Правил клірингу на момент перевірки Розрахунковим центром зобов'язань за відповідним деривативним контрактом або правочином щодо цінних паперів на відповідність умовам допуску до клірингу у розмірі, що дорівнює:

1) або розміру зобов'язання за відповідним правочином щодо цінних паперів, кліринг зобов'язань за яким здійснюється Розрахунковим центром методом «gross»-основи,

2) або розміру підсумкового нетто-зобов'язання за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, кліринг зобов'язань за якими здійснюється Розрахунковим центром методом «нетто»-основи.

11.5. Детальна інформація щодо основних заходів, які впроваджуються Розрахунковим центром з метою зниження ризиків невиконання зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів при провадженні Розрахунковим центром клірингової діяльності з визначення зобов'язань та клірингової діяльності центрального контрагента, представлена в документі, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеному в Додатку до Правил клірингу.

12. Опис системи захисту інформації

12.1. Інформація в інформаційній системі Розрахункового центру розподіляється відповідно до режиму доступу на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Порядок доступу до інформації з обмеженим доступом, її обігу та зберігання визначається відповідними внутрішніми документами Розрахункового центру з урахуванням вимог законодавства України.

12.2. Професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках (далі – професійна таємниця) є інформацією з обмеженим доступом. До професійної таємниці належить інформація про діяльність та/або фінансовий стан клієнта, а також інша передбачена законодавством України інформація, що стала відомою Розрахунковому центру

у процесі обслуговування клієнта при провадженні професійної діяльності на ринках капіталу.

12.3. Інформація, що містить професійну таємницю, розкривається Розрахунковим центром у порядку, визначеному законодавством України та внутрішніми документами Розрахункового центру.

12.4. Розрахунковий центр забезпечує збереження професійної таємниці шляхом:

- 1) обмеження кола осіб, які мають доступ до інформації, що становить професійну таємницю;
- 2) організації спеціального діловодства з документами, що містять професійну таємницю;
- 3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та інших носіїв інформації;
- 4) застосування застережень щодо збереження професійної таємниці та встановлення відповідальності за її розголошення у договорах і угодах.

12.5. Система захисту електронних документів при здійсненні клірингових операцій охоплює всі етапи експлуатації програмно-технічного забезпечення, що використовується і забезпечується організаційними заходами, системно-технологічними, програмно-технічними та спеціалізованими засобами захисту інформації, а також включає чіткий розподіл відповідальності на кожному етапі підготовки, оброблення та виконання операцій при провадженні клірингової діяльності.

12.6. Завданнями системи захисту інформації в Розрахунковому центрі при провадженні клірингової діяльності є:

- 1) захист від злочинних дій (несанкціоноване розшифрування та викривлення електронних документів, поява фальсифікованих електронних документів на будь-якому етапі оброблення);
- 2) захист від технічних порушень та збоїв (у тому числі збоїв та псування апаратних та програмних засобів, перешкод у каналах зв'язку);
- 3) створення умов роботи структурних підрозділів Розрахункового центру, при яких працівники та клієнти Розрахункового центру не мають змоги втручатись в оброблення електронних документів після їх формування, та забезпечення контролю на кожному етапі оброблення.

12.7. Системно-технологічний захист інформації при проведенні клірингових операцій здійснюється прикладним програмним забезпеченням Розрахункового центру на всіх рівнях оброблення електронних документів, що дає змогу контролювати виконання клірингових операцій протягом операційного дня.

12.8. Системно-технологічні засоби захисту інформації при провадженні клірингової діяльності включають:

- 1) механізм обміну квитанціями та підтвердженнями про виконання операцій, який дає змогу однозначно ідентифікувати факт одержання адресатом електронного документа та забезпечує контроль достовірності одержаної інформації у даному електронному документі;
- 2) механізм контролю програмного забезпечення в Розрахунковому центрі з метою недопущення його несанкціонованої модифікації;
- 3) механізм контролю над потоками інформації та її розподілом;
- 4) механізм проведення ідентифікації відправників та одержувачів електронних документів при проведенні клірингових операцій;

5) механізм здійснення контролю справжності повідомлень та достовірності їх походження;

6) застосування криптографічного захисту інформації при проведенні клірингових операцій на всіх етапах проходження електронного документа (у процесі створення, відправлення, одержання, збереження);

7) розмежування прав доступу користувачів до інформації в корпоративній мережі Розрахункового центру (виконання технологічних процесів, пов'язаних з кліринговою діяльністю можуть проводитись тільки з певних робочих терміналів і лише певними працівниками, які допущені до здійснення клірингових операцій);

8) спеціальні механізми для захисту інформації від порушення її цілісності, від втрат, крадіжок, несанкціонованого знищення, викривлення, підроблення, копіювання;

9) механізм архівного збереження та регулярного резервного копіювання інформації;

10) механізм відновлення інформації з архіву та резервних копій у разі порушення цілісності інформації, втрати, крадіжки, несанкціонованого знищення, викривлення, підроблення.

12.9. Програмно-технічні засоби захисту інформації при провадженні клірингової діяльності включають:

1) програмне забезпечення ідентифікації учасників клірингу;

2) програмне забезпечення ідентифікації операторів організованого ринку капіталу та депозитаріїв;

3) засоби організації доступу до баз даних Розрахункового центру виключно за паролем;

4) програмне забезпечення захисту від програмних вірусів та іншого шкідливого коду;

5) програмно-технічні засоби криптографічного захисту інформації;

6) екранування приміщень, в яких знаходиться обладнання та сервери, що використовуються для провадження клірингової діяльності, з метою недопущення витоку інформації завдяки побічним випромінюванням та/або порушення її цілісності внаслідок впливу зовнішніх електромагнітних полів.

12.10. В якості спеціалізованого засобу захисту інформації при провадженні клірингової діяльності в Розрахунковому центрі використовуються програмно-апаратні засоби електронного підпису (далі – засоби ЕП).

12.11. Засоби ЕП можуть застосовуватись як у вигляді самостійних програмно-апаратних модулів, так і у вигляді інструментальних засобів, що вбудовуються в прикладне програмне забезпечення.

12.12. Обмін інформацією за допомогою електронного документообігу здійснюється відповідно до законодавства України та внутрішніх документів Розрахункового центру. Учасники клірингу Розрахункового центру зобов'язані виконувати вимоги внутрішніх документів Розрахункового центру, які регламентують здійснення електронного документообігу.

12.13. Приміщення, в яких проводяться клірингові операції, повинні відповідати таким вимогам:

1) мати двері, обладнані кодовим або автоматичним замком;

2) бути обладнаними стандартною (сертифікованою) охоронною та пожежною сигналізацією;

- 3) мати сейфи (металеві міцні шафи) для зберігання засобів захисту, документів до них;
- 4) мати охоронну сигналізацію;
- 5) мати цілодобову фізичну охорону з цілодобовим підключенням системи тривожної сигналізації до пульта спостереження;
- 6) мати систему відеоспостереження доступу до них з обов'язковою реєстрацією та архівацією відеосигналу з відеокамер у цілодобовому режимі;
- 7) забезпечувати постійний контроль над входом у приміщення тільки тих осіб, які згідно наказу керівника Розрахункового центру мають право доступу до приміщення.

13. Остаточність проведення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів. Випадки застосування процедури ліквідаційного неттінгу

13.1. Вважаються дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання такі розпорядження та/або документи, надіслані Розрахунковому центру до моменту оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу:

1) розпорядження та/або документи, надіслані Розрахунковому центру учасником клірингу відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності, на підставі яких Розрахунковим центром здійснюється кліринг зобов'язань та розрахунки за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, сторона яких є непластоспроможною;

2) відомості правочинів, надіслані Розрахунковому центру операторами організованих ринків капіталу відповідно до укладених між операторами організованих ринків капіталу та Розрахунковим центром договорів, на підставі яких Розрахунковим центром здійснюється кліринг зобов'язань та розрахунки за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу, сторона яких є непластоспроможною.

Вважаються дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання Розрахунковим центром розпорядження та/або документи, що були надіслані Розрахунковому центру операторами організованих ринків капіталу відповідно до укладених між операторами організованих ринків капіталу та Розрахунковим центром договорів, на підставі яких Розрахунковим центром здійснюється кліринг зобов'язань та розрахунки за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, сторона яких є непластоспроможною, після моменту оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, але до кінця цього самого робочого дня, та які стосуються виключно тих клірингових активів, що були до моменту зазначеного оприлюднення, заблоковані для забезпечення виконання зобов'язань цієї сторони за укладеними на організованому ринку капіталу деривативними контрактами та вчиненими на організованому ринку капіталу правочинами щодо цінних паперів.

13.2. Передбачені пунктом 13.1 цих Правил клірингу розпорядження та/або документи виконуються Розрахунковим центром в порядку, передбаченому цими Правилами клірингу, Регламентом провадження клірингової діяльності, договорами, укладеними між Розрахунковим центром та операторами організованих ринків капіталу. Фіксація початку виконання Розрахунковим центром розпоряджень та/або документів, передбачених пунктом 13.1 цих Правил клірингу, здійснюється засобами автоматизації системи клірингового обліку.

13.3. Передбачені пунктом 13.1 цих Правил клірингу розпорядження та/або документи вважаються дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання для будь-яких третіх осіб з моменту:

1) отримання Розрахунковим центром розпоряджень та/або документів, надісланих Розрахунковому центру учасником клірингу – щодо розпоряджень та/або документів, передбачених підпунктом 1 пункту 13.1 цих Правил клірингу;

2) допуску до клірингу зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів – щодо розпоряджень та/або документів, передбачених підпунктом 2 пункту 13.1 цих Правил клірингу.

Розрахунковий центр має право відмовити у виконанні розпоряджень та/або документів, передбачених пунктом 13.1 цих Правил клірингу, у випадках та з підстав, визначених цими Правилами клірингу, Регламентом провадження клірингової діяльності, договорами, укладеними між Розрахунковим центром та операторами організованих ринків капіталу, договорами, укладеними між Розрахунковим центром та учасниками клірингу.

13.4. Сторона деривативного контракту або правочину щодо цінних паперів визнається неплатоспроможною у разі:

1) набрання щодо неї законної сили рішенням господарського суду, а саме: ухвалою про відкриття провадження у справі про банкрутство або ухвалою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи або фізичної особи - підприємця;

2) прийняття щодо неї НКЦПФР або Національним банком України рішення про:

а) запровадження тимчасової адміністрації та/або призначення тимчасового адміністратора, та/або відсторонення керівництва, за умови що будь-яке із таких рішень має наслідком обмеження або відтермінування можливості здійснення передачі активів або переказу коштів;

б) відкликання (анулювання) ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг та/або ліквідацію, за умови що будь-яке з таких рішень має наслідком обмеження або відтермінування можливості здійснення передачі активів або переказу коштів;

в) віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

13.5. Моментом оприлюднення передбачених пунктом 13.4. цих Правил клірингу, рішень є:

1) щодо рішення, передбаченого підпунктом 1 пункту 13.4. цих Правил клірингу, – момент надсилання судового рішення Розрахунковому центру, на його офіційну електронну адресу, зареєстровану в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі;

2) щодо рішень, передбачених підпунктом 2 пункту 13.4. цих Правил клірингу, – момент опублікування тексту відповідного рішення на офіційному вебсайті НКЦПФР або Національного банку України.

В цілях цих Правил клірингу моментом, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, визнається момент отримання Розрахунковим центром (в залежності від того, що відбулось раніше):

1) відповідного рішення безпосередньо від особи / органу, що прийняла таке рішення, у встановленому законодавством порядку;

2) інформації при офіційному оприлюдненні відповідного рішення.

13.6. У разі визнання учасника клірингу неплатоспроможним, Розрахунковий центр з моменту, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу:

1) повідомляє операторів організованих ринків капіталу про визнання неплатоспроможним учасника клірингу;

2) забезпечує виконання зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, в разі наявності на відповідному кліринговому рахунку клірингових активів в кількості, необхідній для виконання таких деривативних контрактів та правочинів щодо цінних паперів, з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

3) припиняє виконання розпоряджень неплатоспроможного учасника клірингу щодо блокування клірингових активів для забезпечення виконання зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів;

4) припиняє доступ неплатоспроможного учасника клірингу до проведення клірингових операцій та не виконує розпорядження та/або документи, надіслані неплатоспроможним учасником клірингу, внаслідок проведення та/або виконання яких в неплатоспроможного учасника клірингу можуть виникнути нові зобов'язання за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, крім розпоряджень та/або документів, надісланих з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

5) не виконує розпорядження та/або документи, надіслані операторами організованих ринків капіталу, внаслідок виконання яких в неплатоспроможного учасника клірингу можуть виникнути нові зобов'язання за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, крім розпоряджень та/або документів, надісланих з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу.

13.7. У разі визнання неплатоспроможним клієнта учасника клірингу, якого Розрахунковий центр обліковує відокремлено, з моменту, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, Розрахунковий центр:

1) повідомляє операторів організованих ринків капіталу про визнання неплатоспроможним клієнта учасника клірингу;

2) забезпечує виконання зобов'язань неплатоспроможного клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, в разі наявності на відповідному кліринговому субрахунку клірингових активів в кількості, необхідній для виконання таких деривативних контрактів та правочинів щодо цінних паперів, з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

3) припиняє виконання розпоряджень учасника клірингу щодо блокування клірингових активів за кліринговим субрахунком, відкритим для відокремленого обліку неплатоспроможного клієнта учасника клірингу;

4) припиняє доступ учасника клірингу до проведення клірингових операцій за кліринговим субрахунком, відкритим для відокремленого обліку неплатоспроможного клієнта учасника клірингу та не виконує розпорядження та/або документи, надіслані учасником клірингу, внаслідок проведення та/або виконання яких в неплатоспроможного клієнта учасника клірингу можуть виникнути нові зобов'язання за деривативними

контрактами або правочинами щодо цінних паперів, крім розпоряджень та/або документів, надісланих з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

5) не виконує розпорядження та/або документи, надіслані операторами організованих ринків капіталу, внаслідок виконання яких в неплатоспроможного клієнта учасника клірингу можуть виникнути нові зобов'язання за деривативними контрактами або правочинами щодо цінних паперів, крім розпоряджень та/або документів, надісланих з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу.

13.8. У разі визнання неплатоспроможним клієнта учасника клірингу, якого Розрахунковий центр обліковує колективно, з моменту, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, Розрахунковий центр:

1) повідомляє операторів організованих ринків капіталу про визнання неплатоспроможним клієнта учасника клірингу;

2) припиняє виконання розпоряджень учасника клірингу щодо блокування клірингових активів за кліринговим субрахунком, відкритим для колективного обліку, на якому обліковуються клірингові активи неплатоспроможного клієнта учасника клірингу;

3) припиняє виконання розпоряджень та/або документів, надісланих учасником клірингу для здійснення клірингу та розрахунків за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими поза організованим ринком капіталу, стороною яких є неплатоспроможний клієнт учасника клірингу, крім розпоряджень та/або документів, надісланих з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

4) забезпечує виконання зобов'язань неплатоспроможного клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, в разі наявності на відповідному кліринговому субрахунку клірингових активів в кількості, необхідній для виконання таких деривативних контрактів та правочинів щодо цінних паперів, з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу;

5) отримує від операторів організованих ринків капіталу повідомлення про відсутність укладених на організованому ринку капіталу деривативних контрактів та вчинених на відповідному організованому ринку капіталу правочинів щодо цінних паперів, стороною яких є неплатоспроможний клієнт учасника клірингу щодо активів, що були до моменту оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, заблоковані для проведення операцій на організованому ринку капіталу;

6) після отримання від оператора організованого ринку капіталу повідомлення, передбаченого підпунктом 5 цього пункту:

а) припиняє облік неплатоспроможного клієнта учасника клірингу;

б) поновлює виконання розпоряджень учасника клірингу щодо блокування клірингових активів за відповідним кліринговим субрахунком, відкритим для колективного обліку, для забезпечення укладання деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо цінних паперів на відповідному організованому ринку капіталу;

в) не виконує розпорядження та/або документи, надіслані оператором організованого ринку капіталу, що містять інформацію про укладені деривативні контракти та вчинені на відповідному організованому ринку капіталу правочини щодо цінних паперів, стороною яких є неплатоспроможний клієнт учасника клірингу.

13.9. У разі визнання неплатоспроможним учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, який має зобов'язання за деривативними контрактами, Розрахунковий центр:

1) в порядку, визначеному цими Правилами клірингу, проводить процедуру ліквідаційного неттінгу щодо зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами;

2) припиняє зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами, що виникли в період після дати ліквідаційного неттінгу і до кінця робочого дня, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу, або, за можливості, забезпечує виконання таких зобов'язань. Вказані дії здійснюються Розрахунковим центром до кінця робочого дня, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу;

3) припиняє акцепт заявок неплатоспроможного учасника клірингу / заявок учасника клірингу, поданих в інтересах неплатоспроможного клієнта учасника клірингу, на укладення деривативних контрактів з Розрахунковим центром як з центральним контрагентом з моменту, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу.

13.10. У разі визнання неплатоспроможним учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, який має зобов'язання за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», Розрахунковий центр:

1) в порядку, визначеному цими Правилами клірингу, проводить процедуру ліквідаційного неттінгу щодо зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

2) припиняє зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», що виникли в період після дати ліквідаційного неттінгу і до кінця робочого дня, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу, з врахуванням вимог частини першої та другої статті 38 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та пункту 13.1 цих Правил клірингу, або, за можливості, забезпечує виконання таких зобов'язань. Вказані дії здійснюються Розрахунковим центром до кінця робочого дня, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу;

3) припиняє акцепт заявок неплатоспроможного учасника клірингу / заявок учасника клірингу, поданих в інтересах неплатоспроможного клієнта учасника клірингу, на укладення договорів РЕПО в режимі «РЕПО з контролем ризиків» з Розрахунковим центром як з центральним контрагентом з моменту, коли Розрахунковому центру стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу.

13.11. Учасник клірингу при укладенні договору про клірингове обслуговування з Розрахунковим центром надає згоду на обов'язковість проведення на умовах та порядку, встановлених цими Правилами клірингу, процедури ліквідаційного неттінгу Розрахунковим центром як особою, яка провадить клірингову діяльність, в разі визнання неплатоспроможним такого учасника клірингу / клієнта учасника клірингу.

13.12. Проведення ліквідаційного неттінгу та звернення стягнення на предмет обтяження, який забезпечує виконання зобов'язань за одним або кількома деривативними контрактами / одним або кількома правочинами щодо цінних паперів, здійснюються в

позасудовому порядку та не потребують будь-якої згоди та/або затвердження сторони деривативного контракту або правочину щодо цінних паперів чи будь-якої іншої особи.

13.13. Процедура ліквідаційного неттінгу обов'язково застосовується Розрахунковим центром до зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків».

13.14. Датою ліквідаційного неттінгу визнається дата рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу.

13.15. Процедура ліквідаційного неттінгу проводиться протягом 3 (трьох) робочих днів, починаючи з наступного дня за днем оприлюднення рішення, передбаченого пунктом 13.4 цих Правил клірингу.

13.16. В ході проведення процедури ліквідаційного неттінгу щодо зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу Розрахунковий центр:

1) визначає всі зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», що існують станом на дату ліквідаційного неттінгу;

2) в разі необхідності самостійно здійснює блокування / розблокування клірингових активів неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу для забезпечення виконання зобов'язань за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

3) забезпечує виконання всіх зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», дата виконання яких настала протягом строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу, визначеного в пункті 13.15 цих Правил клірингу, в разі, якщо на відповідних клірингових рахунках / субрахунках такого учасника клірингу обліковуються в необхідній кількості клірингові активи, необхідні для виконання зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу;

4) припиняє всі невиконані зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», дата виконання яких настала протягом строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу, визначеного в пункті 13.15 цих Правил клірингу;

5) припиняє всі зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу / клієнта учасника клірингу за деривативними контрактами та договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», дата виконання яких пізніше строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу, визначеного в пункті 13.15 цих Правил клірингу;

6) в разі здійснення Розрахунковим центром дій, визначених підпунктом 4) та/або 5) цього пункту – списує з гарантійного забезпечення неплатоспроможного учасника клірингу / учасника клірингу, клієнт якого є неплатоспроможним, кошти та/або цінні папери в якості штрафу в порядку та розмірі, що визначені документом, що описує систему управління ризиками та гарантій, наведеним в Додатку до Правил клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності.

Додаток
до Правил провадження
клірингової діяльності
публічного акціонерного товариства
«Розрахунковий центр з обслуговування
договорів на фінансових ринках»,
затверджених Протоколом
засідання Правління публічного
акціонерного товариства «Розрахунковий
центр з обслуговування договорів на
фінансових ринках»
29.11.2022 №43

**Система управління ризиками та гарантій публічного акціонерного товариства
«Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках»
при провадженні клірингової діяльності**

1. Загальні положення

1.1. Даний документ описує систему управління ризиками та гарантій публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» при провадженні клірингової діяльності (далі – Система управління ризиками) і визначає основні заходи, які впроваджуються публічним акціонерним товариством «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (далі – Розрахунковий центр) з метою зниження ризиків невиконання зобов'язань, що виникають за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів при провадженні Розрахунковим центром клірингової діяльності з визначення зобов'язань та клірингової діяльності центрального контрагента.

1.2. У цьому документі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

винна сторона – сторона деривативного контракту або договору РЕПО (учасник клірингу), яка не виконала своїх зобов'язань за деривативним контрактом або договором РЕПО або маржинальної вимоги, або яка є неплатоспроможною, або якщо неплатоспроможним є клієнт учасника клірингу, в інтересах якого укладений цей деривативний контракт або договір РЕПО;

дисконт (haircut) – знижка до ринкової вартості цінного паперу, яка застосовується для визначення ціни відповідного цінного паперу в першій частині договору РЕПО;

добросовісна сторона – сторона деривативного контракту або договору РЕПО (учасник клірингу), зобов'язання якої перед центральним контрагентом як сторони деривативного контракту або договору РЕПО, абсолютно ідентичні до зобов'язань центрального контрагента за деривативним контрактом або договором РЕПО, за яким контрагент центрального контрагента є винною стороною;

зобов'язання учасника клірингу – зобов'язання учасника клірингу та/або клієнтів учасника клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів;

кредитор – покупець цінних паперів за першою частиною договору РЕПО;

курс іноземної валюти – курс гривні до іноземної валюти (кількість гривень за одиницю іноземної валюти);

майбутні зобов'язання учасника клірингу – зобов'язання учасника клірингу, датою виконання яких є будь-який з наступних операційних днів;

маржинальна вимога – вимога Розрахункового центру до учасника клірингу внести додаткове гарантійне забезпечення для забезпечення поточних та майбутніх зобов'язань учасника клірингу;

позичальник – продавець цінних паперів за першою частиною договору РЕПО;

поточні зобов'язання учасника клірингу – зобов'язання учасника клірингу, дата виконання яких настала поточного операційного дня;

примусове припинення зобов'язань – припинення Розрахунковим центром зобов'язань учасників клірингу та Розрахункового центру як центрального контрагента в разі невиконання учасником клірингу розрахунків за деривативним контрактом або правочином щодо цінних паперів або маржинальної вимоги, що здійснюється відповідно до статті 604 Цивільного кодексу України;

протилежне зобов'язання – зобов'язання учасника клірингу з поставки активу по відношенню до зобов'язання учасника клірингу з приймання того самого активу або зобов'язання учасника клірингу з приймання активу по відношенню до зобов'язання учасника клірингу з поставки того самого активу;

РЕПО з контролем ризиків – режим укладання та розрахунків за договорами РЕПО, при якому Розрахунковий центр надає учасникам клірингу гарантії виконання зобов'язань за договорами РЕПО або передачі учаснику клірингу, який є добросовісною стороною, активів в якості штрафу;

ризик – ймовірність настання події або здійснення дії, наслідком якої може бути негативний вплив на розмір капіталу або надходжень Розрахункового центру;

ринкова вартість цінного паперу – ціна цінного паперу, що визначається Розрахунковим центром відповідно до цього документа;

розрахунковий курс іноземної валюти – курс іноземної валюти, що визначається Розрахунковим центром відповідно до цього документа.

Інші терміни застосовуються у значеннях, наведених в Правилах клірингу, інших внутрішніх документах Розрахункового центру та законодавстві України.

2. Опис моделей управління ризиками

2.1. Моделі управління ризиками Розрахункового центру розроблені для зменшення різноманітних наслідків сценаріїв невиконання зобов'язань учасниками клірингу за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів, укладеними / вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним.

2.2. Розрахунковий центр забезпечує підтримання двох базових моделей управління ризиками:

2.2.1. Перша модель: Модель прийняття зобов'язань Розрахунковим центром з виконання правочину щодо цінних паперів, вчиненого на організованому ринку капіталу або поза ним, за умови стовідсоткового попереднього депонування та резервування коштів і цінних паперів, що підтверджує наявність та можливість розпорядження Розрахунковим центром всім обсягом активів, які є предметом такого правочину і необхідні для припинення всіх зобов'язань за таким правочином.

2.2.2. Друга модель: Модель прийняття Розрахунковим центром зобов'язань за:

1) деривативними контрактами за умови попереднього депонування та резервування учасниками клірингу гарантійного забезпечення у вигляді коштів та/або цінних паперів в розмірі, що забезпечує належний рівень стимулювання учасників клірингу до виконання ними своїх зобов'язань. Розрахунковий центр як центральний контрагент приймає зобов'язання з виконання деривативного контракту виключно в разі повного виконання учасником клірингу, який є стороною деривативного контракту, своїх зобов'язань за деривативним контрактом. В разі невиконання учасником клірингу, який є стороною деривативного контракту, своїх зобов'язань за деривативним контрактом або маржинальної вимоги, або у випадку неплатоспроможності такого учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, Розрахунковий центр припиняє зобов'язання сторін деривативного контракту, в тому числі добросовісної сторони та сплачує добросовісній стороні штраф виключно за рахунок гарантійного забезпечення, внесеного учасником клірингу, який є винною стороною, в розмірі, визначеному цим документом;

2) договорами РЕПО в режимі «РЕПО з контролем ризиків» за умови попереднього депонування та резервування учасниками клірингу гарантійного забезпечення у вигляді коштів та/або цінних паперів в розмірі, що забезпечує належний рівень стимулювання учасників клірингу до виконання ними своїх зобов'язань. Розрахунковий центр як центральний контрагент приймає зобов'язання з виконання договору РЕПО виключно в разі повного виконання учасником клірингу, який є стороною договору РЕПО, своїх зобов'язань за договором РЕПО. В разі невиконання учасником клірингу, який є стороною договору РЕПО, своїх зобов'язань за договором РЕПО або маржинальної вимоги, або у випадку неплатоспроможності такого учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, Розрахунковий центр припиняє зобов'язання сторін договору РЕПО, в тому числі добросовісної сторони та сплачує добросовісній стороні штраф виключно за рахунок гарантійного забезпечення, внесеного учасником клірингу, який є винною стороною, в розмірі, визначеному цим документом. Враховуючи, що кредитор отримує цінні папери за першою частиною договору РЕПО за ринковою вартістю цінного паперу, яка знижена на розмір дисконту, то розмір штрафу, який має бути сплачений кредитору, який є добросовісною стороною, може дорівнювати нулю.

2.3. Перша модель управління ризиками реалізується шляхом здійснення Розрахунковим центром процедур з передачі сторонам правочину щодо цінних паперів, вчиненого на організованому ринку капіталу або поза ним, активів, які є предметом такого правочину, у визначений Розрахунковим центром час та за процедурами, визначеними у внутрішніх документах Розрахункового центру. З моменту передачі активів, які є предметом правочину щодо цінних паперів, вчиненого на організованому ринку капіталу або поза ним, вважається, що зобов'язання Розрахункового центру та сторін цього правочину припинені виконанням.

З метою гарантування здійснення розрахунків та зниження вірогідності настання потенційних втрат Розрахунковий центр при реалізації першої моделі управління ризиками здійснює наступні заходи:

1) встановлення договірних відносин виключно з юридичними особами, які відповідають вимогам Розрахункового центру для набуття статусу учасника клірингу;

2) прийняття учасником клірингу на себе зобов'язань з дотримання процедур здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків, що визначені у внутрішніх документах Розрахункового центру;

3) виконання учасником клірингу процедур здійснення клірингу зобов'язань та розрахунків, визначених Розрахунковим центром та які обов'язково включають необхідність стовідсоткового попереднього депонування та резервування коштів і цінних паперів.

2.4. Друга модель управління ризиками Розрахункового центру складається з наступних рівнів захисту:

2.4.1. перший рівень захисту – встановлення вимог до учасників клірингу. Виключно учасники клірингу, які відповідають вимогам Розрахункового центру щодо допуску учасників клірингу до окремих клірингових операцій, можуть здійснювати операції, які гарантуються за рахунок попереднього депонування та резервування активів (коштів та/або цінних паперів) в якості гарантійного забезпечення;

2.4.2. другий рівень захисту – встановлення певного рівня гарантійного забезпечення. Розрахунковий центр вимагає від кожного учасника клірингу внесення гарантійного забезпечення у розмірі, визначеному пунктами 3.3 та 4.3 цього документа;

2.4.3. третій рівень захисту – припинення Розрахунковим центром зобов'язань та списання в якості штрафу активів з гарантійного забезпечення учасника клірингу в разі невиконання ним своїх зобов'язань з оплати цінних паперів чи їх поставки або передачі іноземної валюти чи гривень або маржинальної вимоги, або неплатоспроможності учасника клірингу / клієнта учасника клірингу.

2.5. Існуючі моделі управління ризиками Розрахункового центру не передбачають створення гарантійного фонду.

3. Заходи з управління ризиками та гарантування розрахунків за договорами РЕПО

3.1. З метою гарантування здійснення розрахунків за договорами РЕПО Розрахунковий центр при реалізації другої моделі управління ризиками здійснює наступні заходи:

- 1) встановлює вимоги до учасників клірингу та їх клієнтів;
- 2) встановлює вимоги до параметрів заявок, які подаються на вчинення правочинів щодо цінних паперів з центральним контрагентом;
- 3) встановлює вимоги до учасників клірингу щодо внесення гарантійного забезпечення;
- 4) встановлює перелік цінних паперів та іноземних валют, які приймає в якості гарантійного забезпечення;
- 5) встановлює перелік цінних паперів, які можуть бути предметом договорів РЕПО;
- 6) встановлює інші параметри Системи управління ризиками;
- 7) здійснює контроль достатності гарантійного забезпечення при наданні заявок на укладення договорів РЕПО з центральним контрагентом;
- 8) кожного операційного дня здійснює переоцінку вартості гарантійного забезпечення та розміру кожного зобов'язання учасника клірингу, в разі недостатності гарантійного забезпечення надає учаснику клірингу маржинальну вимогу;
- 9) здійснює контроль достатності гарантійного забезпечення при зміні учасником клірингу його складу.

3.2. При реалізації другої моделі управління ризиками за договорами РЕПО Правління Розрахункового центру своїм рішенням затверджує та доводить до відома учасників клірингу шляхом оприлюднення на офіційному вебсайті Розрахункового центру у строк не пізніше ніж за 5 (п'ять) робочих днів до дати набрання чинності та початку застосування щонайменше наступні параметри Системи управління ризиками та/або принципи їх визначення:

- 1) максимальний строк, на який укладаються договори в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

2) обмеження максимальної та мінімальної суми договору РЕПО для договорів в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

3) принцип визначення переліку цінних паперів, які можуть бути предметом договорів в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

4) принцип визначення переліку цінних паперів та іноземних валют, які приймаються у якості гарантійного забезпечення;

5) розмір коефіцієнту обліку зобов'язань за договором РЕПО (КОЗр), що використовується для розрахунку необхідного гарантійного забезпечення відповідно до пункту 3.3.6 цього документа;

6) принцип визначення мінімальної та максимальної ціни одного цінного паперу в заявці на укладення першої частини договору РЕПО в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

7) послідовність списання коштів та/або цінних паперів з гарантійного забезпечення у складі штрафу учасника клірингу, який є винною стороною.

3.3. Розрахунковий центр на підставі складу гарантійного забезпечення учасника клірингу розраховує Єдиний ліміт для кожного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, у формі грошового ліміту.

3.3.1. З метою оцінки гарантійного забезпечення та розміру кожного зобов'язання учасників клірингу Розрахунковий центр перед початком кожного операційного дня визначає ринкову вартість цінних паперів та розрахункові курси іноземних валют, які приймаються в якості гарантійного забезпечення та цінних паперів, які можуть бути предметом договорів в режимі «РЕПО з контролем ризиків».

Для облігацій внутрішніх державних позик, номінованих у гривні, в якості ринкової вартості використовується визначена Національним банком України (далі – НБУ) на дату розрахунку справедлива вартість. Для облігацій внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті, в якості ринкової вартості використовується визначена НБУ на дату розрахунку справедлива вартість, помножена на розрахунковий курс відповідної іноземної валюти, встановлений на дату розрахунку.

В разі, якщо розрахована ринкова вартість цінного паперу нижча ніж оціночна вартість цінного паперу, визначена для попереднього операційного дня, то в якості ринкової вартості цінного паперу поточного операційного дня використовується оціночна вартість цінного паперу, визначена для попереднього операційного дня.

В разі, якщо для поточного операційного дня справедлива вартість не була визначена НБУ для певного випуску або всіх цінних паперів, які приймаються в якості гарантійного забезпечення або можуть бути предметом договорів в режимі «РЕПО з контролем ризиків», то Розрахунковий центр самостійно встановлює ринкову вартість цінних паперів для поточного операційного дня. В цьому випадку ринкова вартість не може бути більшою за справедливую вартість попереднього операційного дня та меншою за оціночну вартість цінного паперу, визначену для попереднього операційного дня.

В якості розрахункового курсу іноземної валюти використовується встановлений НБУ на дату розрахунку офіційний курс гривні до відповідної іноземної валюти помножений на модифікатор курсу відповідної іноземної валюти, встановлений Розрахунковим центром на дату розрахунку. В разі, якщо визначений розрахунковий курс іноземної валюти нижчий ніж оціночна вартість відповідної іноземної валюти, визначена для попереднього операційного дня, то в якості розрахункового курсу іноземної валюти поточного операційного дня використовується оціночна вартість відповідної іноземної валюти, визначена для попереднього операційного дня.

В разі, якщо для поточного операційного дня офіційний курс гривні до певної іноземної валюти не був встановлений НБУ, то Розрахунковий центр самостійно встановлює розрахунковий курс відповідної іноземної валюти для поточного операційного дня.

3.3.2. Єдиний ліміт розраховується:

1) для всіх клірингових рахунків / субрахунків, на яких обліковується гарантійне забезпечення, – при проведенні щоденної переоцінки вартості гарантійного забезпечення (процедура Mark-to-market);

2) для окремого клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, – при зарахуванні або списанні клірингових активів в якості гарантійного забезпечення на/з відповідного клірингового рахунку / субрахунку.

3.3.3. Гарантійне забезпечення учасника клірингу враховується в Єдиному ліміті наступним чином:

1) гарантійне забезпечення учасника клірингу в національній валюті враховується в Єдиному ліміті за принципом 1 (одна) гривня гарантійного забезпечення дорівнює 1 (одній) гривні Єдиного ліміту;

2) гарантійне забезпечення учасника клірингу в цінних паперах враховується в Єдиному ліміті на підставі грошової оцінки гарантійного забезпечення кожного пакету цінних паперів певного випуску

$$\text{ОВП} = \text{РВ} * (\text{КК} - \text{ДКК}), \text{ де}$$

ОВП – оціночна вартість цінного паперу певного випуску (грн. за 1 шт.);

РВ – визначена Розрахунковим центром на дату розрахунку ринкова вартість цінного паперу певного випуску (грн. за 1 шт.);

КК – визначений НБУ на дату розрахунку коригуючий коефіцієнт для цінних паперів певного випуску (приймає значення від 0 до 1);

ДКК – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку додатковий коригуючий коефіцієнт для цінних паперів певного випуску (приймає значення від 0 до 1).

В операційний день, що передує даті погашення, для цінних паперів, номінованих у гривні, та в операційний день, за день до дати погашення, для цінних паперів, номінованих в інших валютах, додатковий коригуючий коефіцієнт (ДКК) встановлюється рівним коригуючому коефіцієнту (КК).

$$\text{ОП} = \text{К} * \text{ОВП}, \text{ де}$$

ОП – оціночна вартість пакету цінних паперів (грн.);

К – кількість цінних паперів певного випуску в гарантійному забезпеченні (шт.).

3) гарантійне забезпечення учасника клірингу в іноземній валюті враховується в Єдиному ліміті на підставі її грошової оцінки

$$\text{ОВВ} = \text{ОК} * \text{М} * \text{ККв} * \text{К},$$

де:

ОВВ – оціночна вартість іноземної валюти в гарантійному забезпеченні (грн.);

ОК – визначений НБУ на дату розрахунку офіційний курс гривні до іноземної валюти (грн. за одиницю іноземної валюти);

М – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку модифікатор курсу для відповідної іноземної валюти;

ККв – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку коригуючий коефіцієнт для відповідної іноземної валюти (приймає значення від 0 до 1);

К – кількість відповідної іноземної валюти в гарантійному забезпеченні.

3.3.4. Єдиний ліміт розраховується на підставі сумарної оцінки коштів та пакетів цінних паперів різних випусків, внесених до складу гарантійного забезпечення:

$$\text{Єдиний ліміт} = \text{Сума ГК} + \sum_{i=1}^n \text{ОПі} + \sum_{i=1}^n \text{ОВВі}, \text{ де}$$

ОПі – оціночна вартість пакету і-го випуску цінних паперів (грн.);

ОВВі – оціночна вартість сумарної кількості і-ї іноземної валюти (грн.).

3.3.5. Розрахунковий центр акцептує заявки учасників торгів та укладає договори РЕПО, які відповідають наступним вимогам:

1) заявки подані учасниками клірингу, які допущені до клірингових операцій Розрахункового центру в режимі «РЕПО з контролем ризиків»;

2) параметри заявок РЕПО відповідають вимогам, встановленим Регламентом провадження клірингової діяльності публічного акціонерного товариства «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках» (далі – Регламент провадження клірингової діяльності);

3) ціна цінного паперу в першій частині договору РЕПО дорівнює ринковій вартості цього цінного паперу, яка знижена на дисконт, який дорівнює коефіцієнту обліку зобов'язань;

4) заявки спрямовані на вчинення на організованому ринку капіталу правочинів щодо цінних паперів з Розрахунковим центром як центральним контрагентом;

5) учасник клірингу має стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів і цінних паперів для проведення розрахунків за першою частиною договору РЕПО та/або протилежні зобов'язання, та/або Вільний ліміт, розрахований для відповідного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, в достатньому розмірі для забезпечення зобов'язань відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності.

Розрахунковий центр акцептує заявки на укладання договорів РЕПО в разі достатності Вільного ліміту, розрахованого для відповідного клірингового рахунку / субрахунку учасника клірингу, який подав ці заявки на укладання договорів РЕПО, з врахуванням заблокованої частини Єдиного ліміту (Заблокований ліміт) під поточні та майбутні зобов'язання учасника клірингу:

$$\text{Вільний ліміт} = \text{Єдиний ліміт} - \text{Заблокований ліміт}$$

3.3.6. В разі акцепту Розрахунковим центром заявки на укладання договору РЕПО Вільний ліміт для відповідних клірингових рахунків / субрахунків, на яких обліковується гарантійне забезпечення, зменшується, а Заблокований ліміт збільшується:

1) для кредитора на суму двох базових частин забезпечення (2 * БЗ);

2) для позичальника на суму базової частини забезпечення (БЗ).

Базова частина забезпечення (БЗ) розраховується наступним чином:

$$\text{БЗ} = \text{C1} * \text{КОЗр},$$

де:

C1– сума першої частини договору РЕПО (грн.);

КОЗр – коефіцієнт обліку зобов'язань за договором РЕПО, що встановлений Регламентом провадження клірингової діяльності.

Після проведення розрахунків за першою частиною договору РЕПО заблокована при укладанні договору РЕПО частина єдиного ліміту учасника клірингу-позичальника розблоковується.

Розрахунковий центр відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності може зменшити вимоги стосовно розміру Заблокованого ліміту до проведення розрахунків за першою частиною договору РЕПО для учасника клірингу, у якого є стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів і цінних паперів для проведення таких розрахунків та/або поточне / поточні зобов'язання, яке/які є протилежним до зобов'язання / зобов'язань такого учасника клірингу за першою частиною такого договору РЕПО.

3.3.7. З метою визначення достатності гарантійного забезпечення при зміні параметрів Системи управління ризиками та переоцінці розміру зобов'язань учасників клірингу Розрахунковий центр кожного операційного дня проводить процедуру Mark-to-market. Процедура проводиться до моменту відправлення операторам організованого ринку капіталу файлу з переліком цінних паперів, які допущені до розрахунків в режимі «РЕПО з контролем ризиків».

В ході проведення процедури Mark-to-market на підставі визначених для поточного операційного дня розрахункових курсів іноземних валют, ринкової вартості цінних паперів, коригуючих коефіцієнтів та додаткових коригуючих коефіцієнтів для кожного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, визначається нове значення Єдиного ліміту.

В ході проведення процедури Mark-to-market та в разі зміни умов другої частини договору РЕПО виконується переоцінка зобов'язань учасника клірингу. Розмір забезпечення учасника клірингу, ризик невиконання зобов'язання за яким внаслідок зміни ринкової вартості цінних паперів, що є предметом договору РЕПО, зростає, збільшується на розмір додаткової частини забезпечення (ДЗ).

Розрахунок додаткової частини забезпечення (ДЗ) за кожним зобов'язанням учасника клірингу здійснюється наступним чином:

$$\begin{aligned} \text{ДЗ} = & K * (P_{Vm} - P_{Vo}) - (1 - D) * K * P_{Vo} * \left(CP * \frac{(T_m - T_o)}{365} \right) \\ & + \sum_{i=1}^n K * K_{Vi} * P_{Ki} * \left(1 + CP * \frac{(T_m - T_{Ki})}{365} \right), \end{aligned}$$

де:

K – кількість цінних паперів в договорі РЕПО;

P_{Vm} – ринкова вартість цінного папера визначена на дату розрахунку ДЗ;

P_{Vo} – ринкова вартість цінного папера визначена на дату укладання;

D – дисконт;

T_m – дата розрахунку розміру ДЗ;

T_{Ki} – дата сплати i-го купону;

T_o – дата укладання договору РЕПО;

P_{Ki} – розмір сплаченого i-го купону, якщо купон не був сплачений, то $P_{Ki} = 0$;

K_{Vi} – розрахунковий курс іноземної валюти, в якій визначена номінальна вартість цінного паперу, на дату сплати i-го купону;

n – кількість сплачених купонів;

CP – ставка договору РЕПО:

$$CP = \frac{(C2 - C1)/KBo + \sum_{i=1}^n K * PKi * 365}{C1 * (Ts - To)/KBo - \sum_{i=1}^n K * PKi * (Ts - Tki)},$$

де:

C1 – сума першої частини договору РЕПО;

C2 – сума другої частини договору РЕПО;

Ts – дата розрахунку другої частини договору РЕПО;

Tki – дата сплати і-го купону;

To – дата укладання договору РЕПО;

K – кількість цінних паперів в договорі РЕПО;

PKi – розмір і-го купону, сплата якого припадає на строк дії договору РЕПО.

KBo – розрахунковий курс іноземної валюти, в якій визначена номінальна вартість цінного паперу на дату укладення договору РЕПО.

На розмір додатного значення ДЗ збільшується забезпечення учасника клірингу-кредитора.

На розмір модуля від'ємного значення ДЗ зменшується забезпечення учасника клірингу-кредитора та збільшується забезпечення учасника клірингу-позичальника.

На підставі переоцінки кожного із зобов'язань учасників клірингу, в разі необхідності внесення додаткового забезпечення, виконується перерахунок заблокованого та вільного ліміту для відповідного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення.

За результатами проведення процедури Mark-to-market значення Вільного ліміту може стати від'ємним. В цьому випадку учаснику клірингу надається маржинальна вимога на суму нестачі Вільного ліміту. Маржинальна вимога має бути виконана учасником клірингу до початку основної клірингової сесії поточного операційного дня.

3.3.8. В разі припинення Розрахунковим центром зобов'язань за першою та другою частиною договору РЕПО в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного неттінгу з винної сторони стягується та сплачується добросовісній стороні штраф в розмірі, що дорівнює базовій частині забезпечення за відповідним договором РЕПО.

В разі припинення Розрахунковим центром зобов'язань за другою частиною договору РЕПО в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного неттінгу розмір штрафу визначається наступним чином:

1) штраф, який стягується з винної сторони-кредитора та сплачується добросовісній стороні-позичальнику, дорівнює сумі двох базових частин забезпечення збільшеній на розмір додаткової частини забезпечення за відповідним договором РЕПО (у випадку, якщо розраховане значення додаткової частини забезпечення додатне) або зменшеній на розмір додаткової частини забезпечення за відповідним договором РЕПО (у випадку, якщо розраховане значення додаткової частини забезпечення від'ємне), але не менше однієї базової частини забезпечення;

2) штраф, який стягується з винної сторони-позичальника та сплачується добросовісній стороні-кредитору, дорівнює модулю від'ємного значення додаткової частини забезпечення за відповідним договором РЕПО (у випадку, якщо розраховане значення додаткової частини

забезпечення від'ємне) або нулю (у випадку, якщо розраховане значення додаткової частини забезпечення не є від'ємним).

При цьому, якщо визначений розмір штрафу є більшим за розмір штрафу, який був би визначений за припинення відповідного зобов'язання в попередній операційний день, то з винної сторони стягується та сплачується добросовісній стороні штраф у розмірі, визначеному для попереднього операційного дня.

3.4. Особливості проведення клірингу за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків».

3.4.1. Кожного операційного дня за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», до проведення основної клірингової сесії, проводяться проміжні клірингові сесії, кількість та час проведення яких встановлюються Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.4.2. Протягом проміжної клірингової сесії:

1) проводяться розрахунки за зобов'язаннями учасників клірингу дата виконання яких настала;

2) встановлюються зобов'язання учасників клірингу дата виконання яких настала, але які не можуть бути виконані під час цієї клірингової сесії;

3) проводиться перерахунок Вільного ліміту.

3.4.3. Основна клірингова сесія за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків», проводиться кожного операційного дня. Час проведення основної клірингової сесії встановлюється Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.4.4. Протягом основної клірингової сесії:

1) проводяться розрахунки за зобов'язаннями учасників, які не були розраховані під час проміжних клірингових сесій або виникли після початку попередньої проміжної клірингової сесії, дата виконання яких настала;

2) встановлюються факти невиконання маржинальної вимоги;

3) проводиться процедура примусового припинення зобов'язань учасників клірингу та/або процедура ліквідаційного нетінгу;

4) проводиться списання в якості штрафу клірингових активів щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, з відповідних клірингових рахунків / субрахунків учасників клірингу, які є винними сторонами;

5) проводиться зарахування в якості штрафу клірингових активів на відповідні клірингові рахунки / субрахунки учасників клірингу, які є добросовісними сторонами і зобов'язання яких були припинені в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу;

6) проводиться перерахунок Єдиного та Вільного лімітів;

7) формуються звіти за результатами клірингу.

3.5. Особливості застосування процедур примусового припинення зобов'язань та ліквідаційного нетінгу за договорами РЕПО, укладеними в режимі «РЕПО з контролем ризиків».

3.5.1. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку невиконання учасником клірингу зобов'язань з поставки / оплати цінних паперів дата виконання яких настала, має право:

1) примусово припиняти зобов'язання учасника клірингу, за яким було допущене невиконання;

2) списувати в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності;

3) застосовувати до такого учасника клірингу інші санкції, передбачені договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.5.2. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку невиконання учасником клірингу зобов'язань з виконання маржинальної вимоги має право:

1) примусово припиняти поточні та майбутні зобов'язання учасника клірингу в розмірі достатньому для виконання маржинальної вимоги;

2) списувати в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності;

3) застосовувати до такого учасника клірингу інші санкції передбачені договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності.

3.5.3. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку неплатоспроможності учасника клірингу / клієнта учасника клірингу проводить процедуру ліквідаційного нетінгу, під час якої здійснює дії, визначені Правилами клірингу, в тому числі:

1) припиняє всі поточні зобов'язання учасника клірингу, які не були виконані під час проведення процедури ліквідаційного нетінгу, та майбутні зобов'язання учасника клірингу;

2) списує в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності Розрахункового центру.

3.5.4. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадках, визначених пунктами 3.5.1.-3.5.3. цього документа, припиняє зобов'язання центрального контрагента та добросовісної сторони та сплачує такий добросовісній стороні штраф у розмірі, визначеному цим документом та в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності Розрахункового центру.

3.6. Розрахунковий центр приймає на себе ризик невиконання учасником клірингу зобов'язань виключно в межах гарантійного забезпечення, внесеного учасником клірингу.

3.7. Припинення Розрахунковим центром зобов'язань за договором РЕПО в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу не звільняє учасника клірингу від сплати штрафів та комісій на користь Розрахункового центру, встановлених за припинення Розрахунковим центром зобов'язань за договором РЕПО в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу. Штрафи та комісії сплачуються учасником клірингу відповідно до тарифів Розрахункового центру та/або договорів, укладених Розрахунковим центром з учасниками клірингу.

3.8. Для запобігання виникнення ринкових ризиків Розрахунковий центр здійснює моніторинг та прогнозування динаміки:

- коливання цін на цінні папери, які допущені до торгів в режимі «РЕПО з контролем ризиків» або приймаються в якості гарантійного забезпечення;

- коливання курсів іноземних валют, в яких визначені номінальні вартості цінних паперів, які допущені до торгів в режимі «РЕПО з контролем ризиків» або приймаються в якості гарантійного забезпечення;
- коливання курсів іноземних валют, які приймаються в якості гарантійного забезпечення.

4. Заходи з управління ризиками та гарантування розрахунків за деривативними контрактами

4.1. З метою гарантування здійснення розрахунків за деривативними контрактами Розрахунковий центр при реалізації другої моделі управління ризиками здійснює наступні заходи:

- 1) встановлює вимоги до учасників клірингу та їх клієнтів;
- 2) встановлює вимоги до параметрів заявок, які подаються на укладання деривативних контрактів;
- 3) встановлює вимоги до учасників клірингу щодо внесення гарантійного забезпечення;
- 4) встановлює перелік цінних паперів та іноземних валют, які приймає в якості гарантійного забезпечення;
- 5) встановлює перелік іноземних валют, які можуть бути базовим активом деривативного контракту;
- 6) встановлює інші параметри Системи управління ризиками;
- 7) здійснює контроль достатності гарантійного забезпечення при наданні заявок на укладання деривативних контрактів;
- 8) кожного операційного дня здійснює переоцінку вартості гарантійного забезпечення та розміру кожного зобов'язання учасника клірингу, в разі недостатності гарантійного забезпечення надає учаснику клірингу маржинальну вимогу;
- 9) здійснює контроль достатності гарантійного забезпечення при зміні учасником клірингу його складу.

4.2. При реалізації другої моделі управління ризиками за деривативними контрактами Правління Розрахункового центру своїм рішенням затверджує та доводить до відома учасників клірингу шляхом оприлюднення на офіційному вебсайті Розрахункового центру у строк не пізніше ніж за 5 (п'ять) робочих днів до дати набрання чинності та початку застосування щонайменше наступні параметри Системи управління ризиками та/або принципи їх визначення:

- 1) максимальний строк, на який укладаються деривативні контракти;
- 2) обмеження максимальної та мінімальної суми деривативного контракту;
- 3) принцип визначення переліку цінних паперів та іноземних валют, які приймаються у якості гарантійного забезпечення;
- 4) принцип визначення модифікатора курсу іноземної валюти;
- 5) розмір коефіцієнту обліку зобов'язань за деривативним контрактом (КОЗд), що використовується для розрахунку необхідного гарантійного забезпечення відповідно до пункту 4.3.6 цього документа;
- 6) принцип визначення мінімальної та максимальної ціни іноземної валюти в заявці на укладання деривативного контракту;

7) послідовність списання коштів та/або цінних паперів з гарантійного забезпечення у складі штрафу учасника клірингу, який є винною стороною.

4.3. Розрахунковий центр на підставі складу гарантійного забезпечення учасника клірингу розраховує Єдиний ліміт для кожного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, у формі грошового ліміту.

4.3.1. З метою оцінки гарантійного забезпечення та розміру кожного зобов'язання учасників клірингу Розрахунковий центр перед початком кожного операційного дня визначає ринкову вартість цінних паперів та розрахункові курси іноземних валют, які приймаються в якості гарантійного забезпечення та іноземних валют, які можуть бути базовим активом деривативного контракту.

Для облігацій внутрішніх державних позик, номінованих у гривні, в якості ринкової вартості використовується визначена НБУ на дату розрахунку справедлива вартість. Для облігацій внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті, в якості ринкової вартості використовується визначена НБУ на дату розрахунку справедлива вартість, помножена на розрахунковий курс гривні до відповідної іноземної валюти, встановлений на дату розрахунку та помножена на модифікатор курсу іноземної валюти, встановлений на дату розрахунку.

В разі, якщо розрахована ринкова вартість цінного паперу нижча ніж оціночна вартість цінного паперу, визначена для попереднього операційного дня, то в якості ринкової вартості цінного паперу поточного операційного дня використовується оціночна вартість цінного паперу, визначена для попереднього операційного дня.

В разі, якщо для поточного операційного дня справедлива вартість не була визначена НБУ для певного випуску або всіх цінних паперів, які приймаються в якості гарантійного забезпечення, то Розрахунковий центр самостійно встановлює ринкову вартість цінних паперів для поточного операційного дня. В цьому випадку ринкова вартість не може бути більшою за справедливу вартість попереднього операційного дня та меншою за оціночну вартість цінного паперу, визначену для попереднього операційного дня.

В якості розрахункового курсу іноземної валюти використовується встановлений НБУ на дату розрахунку офіційний курс гривні до відповідної іноземної валюти помножений на модифікатор курсу відповідної іноземної валюти, встановлений Розрахунковим центром на дату розрахунку. В разі, якщо визначений розрахунковий курс іноземної валюти нижчий ніж оціночна вартість відповідної іноземної валюти, визначена для попереднього операційного дня, то в якості розрахункового курсу відповідної іноземної валюти поточного операційного дня використовується оціночна вартість відповідної іноземної валюти, визначена для попереднього операційного дня.

В разі, якщо для поточного операційного дня офіційний курс гривні до певної іноземної валюти не був встановлений НБУ, то Розрахунковий центр самостійно встановлює розрахунковий курс відповідної іноземної валюти для поточного операційного дня.

4.3.2. Єдиний ліміт розраховується:

1) для всіх клірингових рахунків / субрахунків, на яких обліковується гарантійне забезпечення, – при проведенні щоденної переоцінки вартості гарантійного забезпечення (процедура Mark-to-market);

2) для окремого клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, – при зарахуванні або списанні клірингових активів в якості гарантійного забезпечення на/з відповідного клірингового рахунку / субрахунку.

4.3.3. Гарантійне забезпечення учасника клірингу враховується в Єдиному ліміті наступним чином:

1) гарантійне забезпечення учасника клірингу в національній валюті враховується в Єдиному ліміті за принципом 1 (одна) гривня гарантійного забезпечення дорівнює 1 (одній) гривні Єдиного ліміту;

2) гарантійне забезпечення учасника клірингу в цінних паперах враховується в Єдиному ліміті на підставі грошової оцінки гарантійного забезпечення кожного пакету цінних паперів певного випуску

$$\text{ОВП} = \text{РВ} * (\text{КК} - \text{ДКК}), \text{ де}$$

ОВП – оціночна вартість цінного паперу певного випуску (грн. за 1 шт.);

РВ – визначена Розрахунковим центром на дату розрахунку ринкова вартість цінного паперу певного випуску (грн. за 1 шт.);

КК – визначений НБУ на дату розрахунку коригуючий коефіцієнт для цінних паперів певного випуску (приймає значення від 0 до 1);

ДКК – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку додатковий коригуючий коефіцієнт для цінних паперів певного випуску (приймає значення від 0 до 1).

В операційний день, що передує даті погашення, для цінних паперів, номінованих у гривні, та в операційний день, за день до дати погашення, для цінних паперів, номінованих в інших валютах, додатковий коригуючий коефіцієнт (ДКК) встановлюється рівним коригуючому коефіцієнту (КК).

$$\text{ОП} = \text{К} * \text{ОВП}, \text{ де}$$

ОП – оціночна вартість пакету цінних паперів (грн.);

К – кількість цінних паперів певного випуску в гарантійному забезпеченні (шт.).

3) гарантійне забезпечення учасника клірингу в іноземній валюті враховується в Єдиному ліміті на підставі їх грошової оцінки

$$\text{ОВВ} = \text{ОК} * \text{М} * \text{ККв} * \text{К},$$

де:

ОВВ – оціночна вартість іноземної валюти (грн.) в гарантійному забезпеченні;

ОК – визначений НБУ на дату розрахунку офіційний курс гривні до іноземної валюти (грн. за одиницю іноземної валюти);

М – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку модифікатор курсу для відповідної іноземної валюти;

ККв – визначений Розрахунковим центром на дату розрахунку коригуючий коефіцієнт для відповідної іноземної валюти (приймає значення від 0 до 1);

К – кількість відповідної іноземної валюти в гарантійному забезпеченні.

4.3.4. Єдиний ліміт розраховується на підставі сумарної оцінки коштів та пакетів цінних паперів різних випусків, внесених до складу гарантійного забезпечення:

$$\text{Єдиний ліміт} = \text{Сума ГК} + \sum_{i=1}^n \text{ОП}_i + \sum_{i=1}^n \text{ОВВ}_i,$$

де:

ОП_i – оціночна вартість пакету i-го випуску цінних паперів (грн.);

ОВВі – оціночна вартість сумарної кількості і-ї іноземної валюти (грн.).

4.3.5. Розрахунковий центр акцептує заявки учасників торгів та укладає деривативні контракти, які відповідають наступним вимогам:

- 1) заявки подані учасниками клірингу, які допущені до клірингових операцій Розрахункового центру за деривативними контрактами;
- 2) параметри заявок на укладання деривативних контрактів відповідають вимогам, встановленим Регламентом провадження клірингової діяльності;
- 3) ціна одиниці іноземної валюти в першій частині деривативного контракту дорівнює розрахунковому курсу іноземної валюти на дату укладання;
- 4) заявки спрямовані на укладання деривативних контрактів на організованому ринку капіталу з Розрахунковим центром як центральним контрагентом;
- 5) учасник клірингу має стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів для проведення розрахунків за першою частиною деривативного контракту та/або протилежні зобов'язання, та/або Вільний ліміт, розрахований для відповідного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення, в достатньому розмірі для забезпечення зобов'язань відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності.

Розрахунковий центр акцептує заявки на укладання деривативних контрактів в разі достатності Вільного ліміту, розрахованого для відповідного клірингового рахунку / субрахунку учасника клірингу, який подав ці заявки на укладання деривативних контрактів, з врахуванням заблокованої частини Єдиного ліміту (Заблокований ліміт) під поточні та майбутні зобов'язання учасника клірингу:

$$\text{Вільний ліміт} = \text{Єдиний ліміт} - \text{Заблокований ліміт}$$

4.3.6. В разі акцепту Розрахунковим центром заявки на укладання деривативного контракту Вільний ліміт для відповідних клірингових рахунків / субрахунків, на яких обліковується гарантійне забезпечення, зменшується, а Заблокований ліміт збільшується на розмір базової частини забезпечення.

Розмір базової частини забезпечення (БЗ) розраховується наступним чином:

$$\text{БЗ} = \text{C1} * \text{КОЗд},$$

де:

C1 – сума першої частини деривативного контракту (грн.);

КОЗд – коефіцієнт обліку зобов'язань за деривативним контрактом, що встановлений Регламентом провадження клірингової діяльності.

Розрахунковий центр відповідно до Регламенту провадження клірингової діяльності може зменшити вимоги стосовно розміру Заблокованого ліміту до проведення розрахунків за першою частиною деривативного контракту для учасника клірингу, у якого є стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів для проведення таких розрахунків та/або поточне / поточні зобов'язання, яке/які є протилежним до зобов'язання / зобов'язань такого учасника клірингу за першою частиною такого деривативного контракту.

4.3.7. З метою визначення достатності гарантійного забезпечення при зміні параметрів Системи управління ризиками та переоцінці розміру зобов'язань учасників клірингу Розрахунковий центр кожного операційного дня проводить процедуру Mark-to-market.

В ході проведення процедури Mark-to-market на підставі визначених для поточного операційного дня розрахункового курсу іноземної валюти та коригуючого коефіцієнту визначається нове значення Єдиного ліміту для кожного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення.

В ході проведення процедури Mark-to-market та в разі зміни умов другої частини деривативного контракту виконується переоцінка зобов'язань учасника клірингу. Розмір забезпечення учасника клірингу, ризик невиконання зобов'язання за яким внаслідок зміни розрахункового курсу іноземної валюти зростає, збільшується на розмір додаткової частини забезпечення (ДЗ).

Розрахунок додаткової частини забезпечення (ДЗ) за кожним зобов'язанням за деривативними контрактами учасника клірингу здійснюється наступним чином:

$$ДЗ = K * (OK_m * M_m - OK_o * Mo) - C1 * \left(DIFF * \frac{(T_m - T_o)}{365} \right),$$

де:

K – кількість іноземної валюти за деривативним контрактом;

OK_m – офіційний курс іноземної валюти, визначений на дату розрахунку ДЗ;

M_m – модифікатор курсу іноземної валюти, визначений на дату розрахунку ДЗ;

OK_o – офіційний курс іноземної валюти, визначений на дату укладання деривативного контракту;

Mo – модифікатор курсу іноземної валюти, визначений на дату укладання деривативного контракту;

C1 – сума першої частини деривативного контракту;

T_m – дата розрахунку розміру ДЗ;

To – дата укладання деривативного контракту;

DIFF – показник, що відображає різницю між процентними ставками за гривнями та іноземною валютою:

$$DIFF = \frac{(C2 - C1) * 365}{C1 * (Ts - To)},$$

де:

C1 – сума першої частини деривативного контракту;

C2 – сума другої частини деривативного контракту;

Ts – дата розрахунку другої частини деривативного контракту;

To – дата укладання деривативного контракту.

На розмір додатного значення ДЗ збільшується забезпечення учасника клірингу, який зобов'язаний повернути іноземну валюту за другою частиною деривативного контракту.

На розмір модуля від'ємного значення ДЗ збільшується забезпечення учасника клірингу, який зобов'язаний сплатити гривні за другою частиною деривативного контракту.

На підставі переоцінки кожного із зобов'язань учасників клірингу, в разі необхідності внесення додаткового забезпечення, виконується перерахунок заблокованого та вільного ліміту для відповідного клірингового рахунку / субрахунку, на якому обліковується гарантійне забезпечення.

За результатами проведення процедури Mark-to-market значення Вільного ліміту може стати від'ємним. В цьому випадку учаснику клірингу надається маржинальна вимога на суму

нестачі Вільного ліміту. Маржинальна вимога має бути виконана учасником клірингу до початку основної клірингової сесії поточного операційного дня.

4.3.8. В разі припинення Розрахунковим центром зобов'язань за першою та другою частинами деривативного контракту в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу з винної сторони стягується та сплачується добросовісній стороні штраф в розмірі, що дорівнює базовій частині забезпечення за відповідним деривативним контрактом.

В разі припинення Розрахунковим центром зобов'язань за другою частиною деривативного контракту в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу розмір штрафу визначається наступним чином:

1) штраф, який стягується з винної сторони-учасника клірингу, який зобов'язаний повернути іноземну валюту за другою частиною деривативного контракту, та сплачується добросовісній стороні-учаснику клірингу, який зобов'язаний сплатити гривні за другою частиною деривативного контракту, дорівнює базовій частині забезпечення збільшеній на розмір додаткової частини забезпечення за відповідним деривативним контрактом;

2) штраф, який стягується з винної сторони-учасника клірингу, який зобов'язаний сплатити гривні за другою частиною деривативного контракту та сплачується добросовісній стороні-учаснику клірингу, який зобов'язаний повернути іноземну валюту за другою частиною деривативного контракту, дорівнює базовій частині забезпечення збільшеній на розмір модулю від'ємного значення додаткової частини забезпечення за відповідним деривативним контрактом.

При цьому, якщо визначений розмір штрафу є більшим за розмір штрафу, який був би визначений за припинення відповідного зобов'язання в попередній операційний день, то з винної сторони стягується та сплачується добросовісній стороні штраф у розмірі, визначеному для попереднього операційного дня.

4.4. Особливості проведення клірингу за деривативними контрактами.

4.4.1. Кожного операційного дня за укладеними деривативними контрактами, до проведення основної клірингової сесії, проводяться проміжні клірингові сесії, кількість та час проведення яких встановлюються Регламентом провадження клірингової діяльності.

4.4.2. Протягом проміжної клірингової сесії:

1) проводяться розрахунки за зобов'язаннями учасників клірингу дата виконання яких настала;

2) встановлюються зобов'язання учасників клірингу дата виконання яких настала, але які не можуть бути виконані під час цієї клірингової сесії;

3) проводиться перерахунок Вільного ліміту.

4.4.3. Основна клірингова сесія за укладеними деривативними контрактами проводиться кожного операційного дня. Час проведення основної клірингової сесії встановлюється Регламентом провадження клірингової діяльності.

4.4.4. Протягом основної клірингової сесії:

1) проводяться розрахунки за зобов'язаннями учасників, які не були розраховані під час проміжних клірингових сесій або виникли після початку попередньої проміжної клірингової сесії, дата виконання яких настала;

2) встановлюються факти невиконання маржинальної вимоги;

3) проводиться процедура примусового припинення зобов'язань учасників клірингу та/або процедура ліквідаційного нетінгу;

4) проводиться списання в якості штрафу клірингових активів щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, з відповідних клірингових рахунків / субрахунків учасників клірингу, які є винними сторонами;

5) проводиться зарахування в якості штрафу клірингових активів на відповідні клірингові рахунки / субрахунки учасників клірингу, які є добросовісними сторонами і зобов'язання яких були припинені в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу;

6) проводиться перерахунок Єдиного та Вільного лімітів;

7) формуються звіти за результатами клірингу.

4.5. Особливості застосування процедур примусового припинення зобов'язань та ліквідаційного нетінгу за деривативними контрактами.

4.5.1. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку невиконання учасником клірингу зобов'язань із забезпечення проведення розрахунків шляхом наявності на відповідному кліринговому рахунку / субрахунку визначеної деривативним контрактом кількості клірингових активів щодо іноземної валюти / гривень, дата виконання яких настала, має право:

1) примусово припиняти зобов'язання учасника клірингу, за яким було допущене невиконання;

2) списувати в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності;

3) застосовувати до такого учасника клірингу інші санкції, передбачені договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності.

4.5.2. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку невиконання учасником клірингу зобов'язань з виконання маржинальної вимоги має право:

1) примусово припиняти поточні та майбутні зобов'язання учасника клірингу в розмірі достатньому для виконання маржинальної вимоги;

2) списувати в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності;

3) застосовувати до такого учасника клірингу інші санкції передбачені договорами, укладеними Розрахунковим центром з учасником клірингу та Регламентом провадження клірингової діяльності.

4.5.3. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадку неплатоспроможності учасника клірингу / клієнта учасника клірингу проводить процедуру ліквідаційного нетінгу, під час якої здійснює дії, визначені Правилами клірингу, в тому числі:

1) припиняє всі поточні зобов'язання учасника клірингу, які не були виконані під час проведення процедури ліквідаційного нетінгу, та майбутні зобов'язання учасника клірингу;

2) списує в якості штрафу з відповідного клірингового рахунку / субрахунку такого учасника клірингу клірингові активи щодо коштів або цінних паперів, що є гарантійним забезпеченням, в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності Розрахункового центру.

4.5.4. Розрахунковий центр як центральний контрагент у випадках, визначених пунктами 4.5.1.-4.5.3. цього документа, припиняє зобов'язання центрального контрагента та

добросовісної сторони та сплачує такий добросовісній стороні штраф у розмірі, визначеному цим документом та в порядку, що визначений Регламентом провадження клірингової діяльності Розрахункового центру.

4.6. Розрахунковий центр приймає на себе ризик невиконання учасником клірингу зобов'язань виключно в межах гарантійного забезпечення, внесеного учасником клірингу.

4.7. Припинення Розрахунковим центром зобов'язань за деривативним контрактом в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу не звільняє учасника клірингу від сплати штрафів та комісій на користь Розрахункового центру, встановлених за припинення Розрахунковим центром зобов'язань за деривативним контрактом в результаті процедури примусового припинення зобов'язань та/або процедури ліквідаційного нетінгу. Штрафи та комісії сплачуються учасником клірингу відповідно до тарифів Розрахункового центру та/або договорів, укладених Розрахунковим центром з учасниками клірингу.

4.8. Для запобігання виникнення ринкових ризиків Розрахунковий центр здійснює моніторинг та прогнозування динаміки:

- коливання цін на цінні папери, які приймаються в якості гарантійного забезпечення;
- коливання курсу гривні до іноземних валют, які можуть бути базовим активом деривативного контракту або приймаються в якості гарантійного забезпечення.

5. Заходи з моделювання та прогнозування процесів і майбутніх результатів діяльності Розрахункового центру на основі аналізу інформації та оцінки ризиків

5.1. З метою встановлення належного рівня гарантійного забезпечення Розрахунковий центр щонайменше раз у рік здійснює процедуру стрес-тестування невиконання зобов'язань учасниками клірингу.

5.2. Процедура стрес-тестування передбачає моделювання ситуації невиконання маржинальної вимоги у день, що передує даті розрахунків та невиконання зобов'язань за деривативними контрактами та правочинами щодо цінних паперів у дату розрахунків.

5.3. Завданням стрес-тестування є:

5.3.1. виявлення рівня стійкості ризик-моделі Розрахункового центру без залучення власного капіталу;

5.3.2. визначення належних коефіцієнтів КОЗр та КОЗд, що є складовими формул оцінки вартості зобов'язань учасників клірингу та розміру дисконту.

Друга редакція

Затверджено
Протокол засідання Правління
02.11.2021 №46

Третя редакція

Затверджено
Протокол засідання Правління
10.01.2022 №2

Четверта редакція

Затверджено
Протокол засідання Правління
19.04.2022 №14